

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

«На правах рукопису»

УДК 811.111.114

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри
_____ Л. І. Тараненко

«__» _____ 20__р.

Магістерська дисертація
на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 035 «Філологія»

на тему: «ЕЛІПТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ У ТЕКСТАХ СУЧАСНИХ
АНГЛОМОВНИХ КІНОСЦЕНАРІЇВ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ
ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ»

Виконала

студентка IV курсу, групи ЛА-311 мп

Кліщук Марія Петрівна _____

Керівник:

канд. пед. наук, доцент кафедри ТППАМ

Тікан Я.Г. _____

Рецензент

доцент к.філол.н

Буць Ж.В. _____

Засвідчую, що у цій магістерській дисертації немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент (ка) _____

Київ - 2022 року

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію

Кліщук Марії Петрівні

1. Тема дисертації «Еліптичні конструкції у текстах сучасних англомовних кіносценаріїв та специфіка їх відтворення в українськомовному перекладі», науковий керівник дисертації: канд. пед. наук, доцент кафедри ТППАМ Тікан Я.Г.
2. Термін подання студентом дисертації:
3. Об'єкт дослідження: еліптичні конструкції в англомовних кіносценаріях.
4. Предмет дослідження: специфіка відтворення еліптичних конструкцій в англомовних кіносценаріях.
5. Перелік завдань, які потрібно зробити:
 - 1) Розглянути підходи до визначення поняття еліпсису та проаналізувати його класифікації;
 - 2) Окреслити специфіку еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв;
 - 3) Дослідити особливості та функції, що виконують еліптичні конструкції;
 - 4) Обґрунтувати ознаки та категорії кіносценарію як одного з видів тексту та окреслити особливості кіноперекладу;
 - 5) Проаналізувати способи відтворення еліптичних конструкцій в українському перекладі.
6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу: 10 джерел, зокрема: тексти сучасних англомовних кіносценаріїв різних жанрів, обрані методом суцільної вибірки.
7. Орієнтовний перелік публікацій: тези на Міжнародній науково-практичній онлайн конференції здобувачів вищої освіти та молодих

учених та стаття у науковому журналі категорії Б: «ВІСНИК ЛНУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. СЕРІЯ: ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ».

8. Дата видачі завдання: 26 жовтня 2022

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	<i>Обґрунтування теоретичних передумов дослідження</i>	<i>до 20.06.2022</i>	<i>вик.</i>
2	<i>Формування програми й методики дослідження</i>	<i>до 30.09.2022</i>	<i>вик.</i>
3	<i>Аналіз досліджуваного матеріалу та виклад і оформлення результатів дослідження</i>	<i>до 23.10.2022</i>	<i>вик.</i>

Студентка

_____ М.П. Кліщук

Науковий керівник дисертації

_____ Я.Г. Тікан

РЕФЕРАТ

Магістерську дисертацію присвячено дослідженню специфіки еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв та їх відтворенню в українськомовному перекладі.

На сьогодні кінематограф перебуває на вершині свого розвитку та піку популярності. Інтерес до цього явища пояснюється тим фактом, що поєднуючи у собі як вербальну, так і невербальну складову, він максимально наближено передає людське життя. У тому числі це відбувається за допомогою невід'ємної частини людської комунікації - еліптичних конструкцій. Провівши аналіз значної кількості наявних робіт а також проаналізувавши 500 прикладів із 10 англомовних кіносценаріїв ми дійшли до наступних висновків.

Еліптичні конструкції трактуються як структурно неповні, але семантично й логічно завершені речення. Характерними ознаками еліптичних конструкцій є структурна неповнота, логічна завершеність та поновлюваність пропущеної частини. Питання класифікацій досі залишається відкритим через неможливість одновимірного аналізу еліптичних конструкцій. Найповніше розкрити сутність явища допомагає застосування наявних класифікацій за окремими критеріями. У кінематографі еліптичні конструкції виконують низку функцій, зокрема синтаксичну, стилістичну, комунікативну, прагматичну, смислеутворювальну та смислорозрізнявальну функцію. Також еліпсис допомагає досягнути мовної компресії та впливати на глядача.

Кіносценарій було трактовано як твір драматургії, призначений для подальшого втілення на екрані, що складається з вербальної та невербальної складових. Кіносценарію, як різновиду кінотексту притаманні основні текстуальні категорії, серед яких антропоцентричність,

зв'язність, членованість, багатоканальна інформативність, прагматичність та складний тип модальності. Переклад творів кінематографу має ряд складнощів, серед яких часові обмеження, потреба в штучному стисненні або розширенні тексту, синхронізація реплік з рухом губ акторів та соціально-культурні відмінності. Зазвичай ці проблеми долаються шляхом двоетапного перекладу кінотексту, спочатку на міжмовному, а далі на внутрішньомовному рівнях.

В роботі було проведено дослідження особливостей перекладу еліптичних конструкцій в текстах сучасних англomовних кіноценаріїв. В результаті дослідження та проведеного кількісного аналізу було з'ясовано, що для перекладу еліптичних конструкцій застосовують: транскодування (7,6%), калькування (22,6%), модуляцію (10,5%), конкретизацію (0,6%), генералізацію (1,1%), емпатизацію (1,6%), нейтралізацію (0,5%), зміщення (1,8%), антонімічний переклад (2,7%), функціональну заміну (1%), компенсацію (7,9%), членування (1,2%) та сполучення речень (2,6%), додавання (10,8%), вилучення (23,3%) та граматичні заміни (4,2%).

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні специфіки функціонування еліптичних конструкцій в англійськомовних кіноценаріях та особливостей їх відтворення в українськомовному перекладі.

Практичне значення роботи полягає у тому, отримані результати роблять вклад у дослідницький досвід сучасної германістики та збагачують знаннями про еліптичні конструкції у текстах сучасних англomовних кіноценаріїв та особливості їх перекладу. Результати дослідження можуть слугувати підґрунтям для подальших досліджень у галузі перекладу кіноценаріїв.

ABSTRACT

The master thesis is devoted to the study of elliptical constructions in the texts of modern English-speaking screenplays and their reproduction in the Ukrainian translation.

Nowadays cinematography is at the peak of its development and popularity. The interest in this phenomenon is explained by the fact that, combining both verbal and non-verbal components, it conveys human life as closely as possible. Elliptical constructions as an integral part of human communication contribute to this representation.

After conducting an analysis of a significant number of existing works and also analyzing 500 examples from 10 English-speaking screenplays, we came to the following conclusions. Elliptical constructions are interpreted as structurally incomplete but semantically and logically complete sentences. Characteristic features of elliptical constructions are structural incompleteness, logical completeness, and ability to restore the omitted part. It is impossible to study elliptical constructions in only one dimension. This fact explains the absence of one universal classification. The usage of existing classifications according to separate criteria is the best way to disclose the essence of the phenomenon. In cinematography, elliptical constructions perform a number of functions, including syntactic, stylistic, communicative, pragmatic, meaning-making and meaning-distinguishing functions. Ellipsis also helps to achieve language compression and influence the viewer.

The screenplay is interpreted as a work of drama, intended for further implementation on the screen, consisting of verbal and non-verbal components. The screenplay, as a type of film text, is characterized by the main textual

categories, among which are anthropocentricity, connectedness, splittedness, multi-channel informativeness, pragmatism and a complex type of modality.

Translation of cinematographic works has a number of difficulties, including time constraints, the need for artificial compression or expansion of the text, synchronization of lines with the movement of the actors' lips, and socio-cultural differences. Usually, these problems are solved by means of a two-stage translation of the film text, first at the interlingual level, and then at the intralingual level.

A study of the peculiarities of the translation of elliptical constructions in the texts of modern English-speaking screenplays was carried out in the paper. As a result of the research and the conducted quantitative analysis, it was found that for the translation of elliptical constructions the following are used: transcoding (7.6%), calquing (22.6%), modulation (10.5%), concretization (0.6%), generalization (1.1%), emphasisation (1.6%), neutralization (0.5%), lexico-semantic displacement (1.8%), antonymic translation (2.7%), functional change (1%), compensation (7.9%), sentence splitting (1.2%) and connection (2.6%), addition (10,8%), omission (23?3%) and grammatical changes (4.2%).

The scientific novelty of the work consists in a comprehensive study of the specifics of the functioning of elliptical constructions in English-speaking screenplays and the peculiarities of their reproduction in the Ukrainian translation.

The practical significance of the work is that the obtained results contribute to the research experience of modern German studies and enriches knowledge about elliptical constructions in the texts of modern English-speaking screenplays and the peculiarities of their translation. The results of the study can serve as a basis for further research.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ I. ЕЛІПТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ	15
1.1 Підходи до визначення поняття “еліптичні конструкції”	15
1.2 Підходи до класифікацій еліптичних конструкцій	22
1.3 Специфіка функціонування еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв	31
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	38
РОЗДІЛ II. КІНОСЦЕНАРІЙ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	40
2.1 Кіносценарій як текст: його ознаки та категорії	40
2.2 Особливості кіноперекладу	45
2.2.1 Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу	46
2.2.2 Кінопереклад: виклики для перекладача	46
2.2.3 Види та етапи кіноперекладу	48
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	50
РОЗДІЛ III. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЕЛІПТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ В ТЕКСТАХ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КІНОСЦЕНАРІЇВ	51
3.1 Особливості перекладу еліптичних конструкцій	51
3.1.1 Лексичні трансформації	52
3.1.2 Лексико-семантичні трансформації	55
3.1.3 Лексико-граматичні трансформації	61
3.1.4 Граматичні трансформації	64
3.2 Частота використання перекладацьких трансформацій при відтворенні еліптичних конструкцій в українському перекладі	72
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	77
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ 89

ДОДАТОК А. Способи перекладу еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв 91

ВСТУП

Щорічно світ кінематографу поповнюється великою кількістю нових кінострічок, які миттєво стають популярними не лише в країні, якій належить авторство, а й за її межами. Люди усіх національностей, культур та вікових категорій виявляють інтерес до продуктів кінематографу. Швидкість та якість перекладу приносить студіям перекладу та дубляжу визнання, а головне комерційний успіх. Кіносценарії, які є матеріалом дослідження у нашій роботі, Мають велике значення при створенні кінострічки та є вирішальними для подальшого її успіху. Кіносценарії, як унікальний вид кінотексту, викликають неабиякий інтерес у сучасних мовознавців, даючи їм широкий простір для досліджень.

На сьогодні від словесної форми залежить естетичне враження від твору, в тому числі й кінотексту. Одним з важливих інструментів мовної економії є еліптичні конструкції, які використовуються, щоб читач або глядач легше сприймав нову інформацію, а також задля досягнення лаконічності. Саме тому, дослідження, детальний опис та класифікація еліптичних конструкцій є важливим елементом для адекватності та точності перекладу.

Актуальність роботи зумовлена загальним інтересом мовознавців до вивчення еліптичних конструкцій та потребою у формуванні української бази досліджень. Також важливою частиною нашої роботи є дослідження специфіки відтворення еліптичних конструкцій в текстах англійських кіносценаріїв, оскільки шалений темп розвитку англійського кінематографу викликає попит на швидкий, а головне якісний український переклад.

Об'єктом дослідження є еліптичні конструкції в текстах сучасних англійських кіносценаріїв.

Предметом дослідження є функції еліптичних конструкцій та специфіка їх відтворення в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв у перекладознавчому аспекті.

Мета роботи полягає у вивченні функціональних особливостей еліптичних конструкцій в англійськомовних кіносценаріях та прийомів і трансформацій при їх відтворенні в українському перекладі.

Для досягнення мети наукової роботи ми ставимо перед собою низку **завдань**:

- 1) Окреслити теоретичне підґрунтя еліптичних конструкцій, розглянути підходи до визначення поняття еліпсису та проаналізувати його особливості та ознаки;
- 2) Розглянути підходи до класифікації еліптичних конструкцій;
- 3) Дослідити специфіку функціонування еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв;
- 4) Визначити специфічні ознаки кіносценарію як різновиду тексту та виокремити особливості кіноперекладу;
- 5) Проаналізувати способи відтворення еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв в українському перекладі.

Методи дослідження. У роботі застосовано загальнонаукові (аналіз, синтез) та власне лінгвістичні методи. Метод аналізу та синтезу був застосований при роботі з теорією та допоміг виокремити підходи до визначення та класифікації поняття “еліптичні конструкції”. За допомогою методу суцільної вибірки були виокремлені 500 фрагментів із текстів 10 кіносценаріїв, у яких функціонують еліптичні конструкції. Описовий метод дозволив здійснити інтерпретацію еліптичних конструкцій. Кількісний аналіз – у встановленні частотності застосування перекладацьких трансформацій; зіставний метод – у здійсненні

порівняльного перекладацького аналізу; корпусний – в обґрунтуванні прагматичного потенціалу еліптичних конструкцій в текстах сучасних англійськомовних кіносценаріїв. Метод графічної репрезентації був застосований для наочного зображення кількості проаналізованих одиниць нашого дослідження.

Матеріалом дослідження слугували 500 фрагментів із 10 джерел, а саме текстів англійських кіносценаріїв різних жанрів. Приклади відібрано методом суцільної вибірки з кіносценаріїв трилогії “Володар Пернів” та “Хоббіт: Неочікувана подорож” П. Джексона, “Темний лицар” К. Нолана, “Фарго” братів Коен, “Ідіократія” М. Джаджа, “Месники” Дж. Велдона, “Аватар” Дж. Кемерона та “Що ми робимо у тінях” Т. Вайтіті.

Теоретико-методологічною базою дослідження стали праці закордонних та вітчизняних мовознавців, таких як Ш. Баллі, М. Халлідея, В.Г. Адноні, Л. С. Бархударова, М. Я. Блоха, І. Р. Гальперина, А. Я. Коваленко, В. Н. Комісарова, П. С. Дудика, К. І. Морозової та інших.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні специфіки функціонування еліптичних конструкцій в англійськомовних кіносценаріях та особливостей їх відтворення в українськомовному перекладі.

Практичне значення здобутих результатів полягає у тому, що дисертація збагачує дослідницький досвід сучасної германістики новими знаннями про еліптичні конструкції, їх репрезентацію в сучасних англійськомовних кіносценаріях. Отримані результати можуть бути використані в подальших дослідженнях.

Апробація результатів дослідження. Основні методологічні, теоретичні результати і концептуальні положення дослідження

обговорювалися на: Міжнародній науково-практичній онлайн конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження висвітлено у двох публікаціях, з яких:

Стаття у науковому журналі категорії Б: «ВІСНИК ЛНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. СЕРІЯ: ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ» та тези доповіді для Міжнародної науково-практичної онлайн конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених.

Структура роботи відповідає поставленій меті. Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та ілюстративних джерел, який налічує 80 джерел, та одного додатку. Загальний обсяг роботи складає 127 сторінок.

У першому розділі “Еліптичні конструкції в сучасній англійській мові: підходи до визначення та класифікації” була опрацьована теоретична база дослідження. Було проаналізовано підходи до трактування та дано робоче визначення поняттю “еліптичні конструкції”; окреслено ознаки еліптичних речень, визначено підходи до лінгвістичної класифікації та виявлено функції еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіноценаріїв.

В другому розділі “Кіноценарій як об’єкт лінгвістичних досліджень” було дано визначення поняттю “кіноценарій”, окреслено його особливості як різновиду тексту; дано визначення та виявлено особливості кіноперекладу, його основні труднощі, види та етапи.

У третьому розділі нашої роботи “Специфіка перекладу еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіноценаріїв” нами було

розкрито поняття “перекладацькі трансформації”, які були застосовані відтворенні текстів в українському перекладі. Також було виконано перекладацький та кількісний аналіз застосованих трансформацій. Результати проведеного дослідження представлені в діаграмі відсоткового співвідношення використаних трансформацій при перекладі еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв.

РОЗДІЛ І ЕЛІПТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

Еліптичні конструкції давно викликають інтерес у мовознавців. Інтерес до вивчення еліпсису зародився ще за часів античності. Термін еліпсис походить від грецького “ellipsis”, що означає “пропуск”. Вивченню цього мовного явища присвячені роботи багатьох мовознавців, зокрема, Т.Г. Винокура [16], І. Р. Айрапетової [2], М. Галлідея [68], У. Усманова [57]. Попри велику кількість робіт, присвячених вивченню цього явища, питання еліптичних конструкцій досі залишається відкритим, адже існує багато суперечностей щодо тлумачення та природи еліпсису. Таким чином дослідження цього явища є актуальним та затребуваним.

Тяжіння до мовної компресії зі збереженням семантичної повноти речення зумовлює використання еліптичних конструкцій у текстах різних жанрів: художньому, публіцистичному, науковому тощо. Використання еліптичних конструкцій в англійських кіносценаріях надає мові невимушеності та лаконічності, а діалогам реалістичності та емоційного забарвлення. Це дозволяє полегшити та оптимізувати сприйняття інформації глядачем.

1.1 Підходи до визначення поняття “еліптичні конструкції”

Вперше термін “еліпсис” почав вживати швейцарський мовознавець Ш. Баллі [6], який розглядав це явище з семантичної точки зору, як спосіб розуміння змісту без наявності усіх мовних компонентів. При цьому він посилається на вирішальну роль контексту до ситуації. На важливості цих факторів для правильного тлумачення наголошував і В.Г. Адмоні [1]. Він вважає, що контекст та ситуація дозволяють обійтись без використання

повного речення, оскільки проекція ситуації на це речення наповнює її змістом без потреби у повноті форми.

Еліпсис характеризується структурною неповнотою на різних рівнях: фонологічному, лексичному чи фразеологічному. Та найчастіше еліпсис зустрічається на синтаксичному рівні, породжуючи унікальну синтаксичну одиницю — еліптичні конструкції. Вивчення неповних речень було започатковане М. Гречем [19] у “Практической русской грамматике”, який вперше вжив термін “неповне речення”. Вчений вважав, що неповні речення утворюються в результаті пропуску головних членів речення. У минулому столітті термін “еліптичні конструкції” активно використовувався лінгвістами. При цьому різні науковці вкладали у нього різні сенси. Зокрема В.Г. Андоні [1] та С.Г. Бархударов [8] ототожнювали ЕК з неповними реченнями. В.В. Бабайцева, Е.М. Галкіна-Федорук розглядали ЕК як різновид неповних речень. Л.А. Булаховський [13] притримувався широкого підходу до вивчення еліптичних конструкцій та відносив до них будь-який прояв економії мовних засобів. Протилежного підходу дотримувалася П.А. Лекант [35], який розглядав ЕК досить вузько, відносячи до них лише речення, у який відсутнє дієслово.

Мовознавиця О. В. Образцова [46] також вказувала на необхідність розгляду еліпсису з різних точок зору. У вузькому розумінні вона трактувала еліпсис як речення з пропущенням обов'язкового члена конструкції, який неможливо відновити в межах контексту. У широкому значенні еліпсис розуміється науковицею як речення з пропущеним будь-яким значущим членом конструкції.

Вузького підходу до трактування еліптичних конструкцій притримувалась Н.Ю. Лисенко [36]. Дослідниця розмежовувала еліптичні речення та односкладові. Згідно з її розмежуванням односкладні речення

не містять імпліцитно вираженого другого головного члена та взагалі не потребують його відновлення, оскільки він не є опущеним – його взагалі немає в такому реченні. Лисенко вважає, що односкладні речення є граматично та лексично повними. В той час як еліптичні речення є повними лише семантично. На граматичному рівні в таких конструкціях пропущено один або кілька елементів, які виражаються імпліцитно та поновлюються лише за наявності контексту.

За визначенням Н.В. Зененко [24], еліпсис це навмисний пропуск несуттєвих слів у реченні без викривлення його змісту, тобто мовна одиниця в тексті пропускається і таким чином утворюється структурна неповнота синтаксичної конструкції.

Еліптичні конструкції за А.Я. Коваленко — це структурно неповні підрядні речення, проте семантично повні та логічно завершені. Такі види підрядних речень, як правило, складаються із сполучника і прикметника або іменника (з прийменником або без прийменника). Еліптичні підрядні речення не мають одного або двох головних членів: присудка (або його частини) або присудка і підмета [31]. При цьому В.Г. Александрова [3] зазначає, що еліпсис можливий як у складному, так і в простому реченні. Проте у складних реченнях еліпсис використовується значно активніше. Процеси опущення конструктивних компонентів у простому реченні сучасної англійської мови спираються на опущення двох системорелевантних компонентів пропозиції предикатів і аргументів, які в різних констеляціях дають чотири різновиди еліпсису:

- два одномісних (предикатний або аргументний еліпсис);
- два комбінованих (дво- або тримісний предикатно-аргументний еліпсис).

Дослідниця також пояснює, що у простому реченні кількість і характер еліпсованих компонентів у реченнях залежить від розташування компонента, що підлягає опущенню; позиції конструктивної частини складного речення у складі реченнєвого цілого. Таким чином прослідковується чітка корелятивна залежність: чим більшим є “анафоричний тиск”, тим більше компонентів може бути пропущено; і навпаки — чим більше компонентів пропущено, тим більш анафоричним є еліпсис. К.І. Морозова [41] стверджує, що в англійській мові еліпсис у простому реченні складає понад 40% від усіх еліптичних конструкцій.

За Н. В. Бардиною [7] головною причиною використання еліпсиса є надлишок семантико-граматичної інформації, гармонізація якої відбувається в межах законів гармонізації мовленнєво-мисленнєвої діяльності. О. М. Лайчук [33] зазначає, що моделювання еліптичних конструкцій уможлиблюється з урахуванням того факту, що еліпсація є процесом спрощення речення шляхом імплікації тих його конструктивних компонентів, які в узуальному використанні слугують глибинними елементами його семантики.

Великий вклад у дослідження неповного речення зробив український мовознавець П. С. Дудик [23], він вказував, що такі конструкції притаманні розмовному мовленню, для якого також характерні явища синтаксичної конденсації, компресії. Вчений розглядає неповні речення як особливі засоби вираження думок і почуттів, у яких відсутня ланка не висловлюється, але фіксується людською свідомістю, завдяки чому є зрозумілою. “Пропуск таких частин не тільки узгоджується з комунікативною метою речення, а й вагомо допомагає досягнути її найбільш природним, доцільним і зручним способом”. Таким чином отримувач повідомлення може синонімічно домислити опущені елементи і при цьому речення не буде ускладненим.

Існує кілька підходів до вивчення еліпсису. Саме різноманітність точок зору при трактуванні поняття “еліптичні конструкції” робить неможливим однозначне тлумачення.

Першим підходом є трактування з семантичної точки зору – як різновид імплікації, не пов’язаної з порушенням синтаксичних зв’язків, поряд з іншими імпліцитними формами та засобами організації змісту. Такого підходу притримувались Ш. Баллі, Е.Н. Шендельс, Е.Н. Старікова та інші.

Наступним підходом є вивчення еліпсису з синтаксичної точки зору – як невербалізованість синтаксичних позицій або порушення синтаксичних зв’язків в лексикосинтаксичній структурі простого та складного речення (А.П. Сковородніков, Е.Н. Ширяєв, Н.Ю. Маркелова та ін.). В.Г. Александрова [3] називає еліпсис явищем синтаксичної деривації, утвореним шляхом усічення матеріальних компонентів речення на засадах ергономіки мовлення і пов’язане з прагненням до гармонізації своїх повідомлень. Будь-яке еліпсоване речення є симбіозом процесу та результату: процесуальною його стороною є когнітивно-семантичні засади породження думки, результуючою її компактне аранжування в реальних умовах спілкування.

– з точки зору мовленнєвої ситуації – як явище розмовної спонтанної мови (Е.А. Іванчікова, Е.А. Земська та ін.); – як текстове явище в семантичному та комунікативному аспектах (Ш. Баллі, С.С. Дікарева та інші);

– як стилістичний прийом (Ш. Баллі, І.Б. Гальперін, А.П. Сковородніков та ін.). Еліпсис як стилістична фігура часо використовується у поезії для надання твору художньої виразності, а мовленню динамічності та природності;

– як регулярні мовні реалізації в аспекті мови та мовлення (М.Я. Блох, Л.С. Бархударов та ін.)

Мовознавець П. Гіро [69] вважав, що еліпсисом є конструкції, у яких порушена мовна норма. І в таких конструкціях неможливо точно зрозуміти сенс без відновлення пропущених членів речення.

Іншим підходом до вивчення еліпсису є його розгляд з граматичної точки зору. Цього підходу дотримувались радянські мовознавці, такі як Т.П. Ломтєв [38] та К.А. Гузеєва [20]. Для вивчення природи еліптичних речень використовують методика трансформаційного аналізу. Ця методика розглядає еліпсис в парадигматичному аспекті та виявляє співвідношення еліптичних структур з нормативними структурами. Згідно з цією методикою, еліптичні речення представляються як варіанти спільного інваріанту, що дозволяє виявити пропущені елементи.

Окрім принципу парадигматики, еліптичне речення здатне будуватись за синтагматичним принципом. На синтагматичному рівні еліптичне речення розділяється на глибинні та поверхневі структури, а також розглядається їх актуальне членування. Л.С. Бархударов [8] вказував, що опущені елементи речення можуть бути поновлені опираючись на контекст — синтагматично, та опираючись на наявні в мові аналогічні речення — парадигматично. За М. Я. Блохом [12] семантико-стилістична функція усічення зовнішньої форми речення розглядається як виділення реми.

За останнє десятиліття було написано багато наукових робіт, присвячених дослідженню еліптичних моделей в мові. Основним напрямком стає компаративне вивчення еліптичних речень в англійській мові. Так К. І. Морозова [41] також виділяє еліпсис як текстоутворюючу категорію, яка проявляється у невираженості тих чи інших елементів структури висловлювання. У раніших своїх працях дослідниця вказує

можливим лише еліпсис підмета, еліпсис присудка та його частини, еліпсис підмета і частини присудка. Проте, у подальшому зазначає й можливість еліпсису другорядних частин мови.

Мовознавиця вказує, що наразі не існує адекватного трактування поняття “еліпсис”, синтаксична кваліфікація якого часто є нечіткою та суперечливою. Також Морозова додає, що багато аспектів еліптичних конструкцій залишаються недослідженими або дослідженими в недостатній мірі.

За останні роки зріс інтерес до вивчення еліптичних конструкцій з боку когнітивної лінгвістики. Мовознавці почали розглядати еліпсис як механізм свідомості, як певне кодування інформації висловленої адресатом та її декодування реципієнтом [56, с.121]. Явище еліпсису тісно пов'язане з поняттями імплікатури та експлікатури, тобто кодування та відновлення інформації на основі контексту та ситуації, або спільного досвіду двох мовців.

На нашу думку, усі наведені підходи до вивчення ЕК доповнюють один одного та дають можливість якомога ширше розглядати таке мовне явище.

Опрацювавши теоретичний матеріал нами було з'ясовано, що наразі не існує загальноприйнятого тлумачення поняття “еліптичні конструкції”. Причиною суперечок є різні підходи до визначення терміну. Тим не менш мовознавці сходяться на тому, що еліптичні конструкції є структурно неповними, при цьому вони завершені логічно та семантично, адже пропущена інформація легко поновлюється. На нашу думку найбільш влучним є визначення Коваленко А.Я. [31]: “структурно неповні підрядні речення, проте семантично повні та логічно завершені”.

1.2 Підходи до класифікацій еліптичних конструкцій

Поняття еліптичних конструкцій є вкрай багатогранним та варте розгляду з різних точок зору, адже опущення елементів речення не є однорідним, що робить неможливим створення єдиної класифікації. Таким чином науковці притримувались одного напрямку та розробляли класифікацію за обраними критеріями.

Важливу тезу для розробки класифікацій еліптичних конструкцій висуває К.І. Морозова [41]: види еліпсису розділяють за тими факторами, які створюють можливість для пропуску елементів реченням. За Морозовою еліптичні конструкції утворюються шляхом вилучення головних членів речень: підмета; присудка, або його частини; підмета та частини присудка. Проте можливе вилучення й другорядних членів речення. Роль другорядних членів речення в побудові еліптичного речення проявляється в їхніх предикативних відношеннях, коли вони є важливою частиною еліптичного речення.

Згідно з Халлідейом [68, с. 15] еліпсис може розглядатися як «підміна нулем». Мовознавець пропонує наступну класифікацію:

1) Номінальний еліпс (Nominal ellipsis) Номінальний еліпсис використовується в межах номінальної групи, в якій головна частина іменника опущена та замінена іншими модифікуючими елементами. При номінальному еліпсисі модифікуючими елементами виступають іменники, числівники, прикметники. Предметом номінального еліпсису є загальні іменники. Якщо загальний іменник еліпується, іменна група втрачає своє ядро, а інший із згаданих вище елементів повинен виконувати свою функцію. Із чотирьох інструментів дуже часто числівник може виконувати функцію ядра, набагато рідше прикметники чи інші іменники.

Frank : So how much did you get?

Frank's father : 791

Frank : 791,000? That sounds like you did better than okay Frank's father : 791 euros, that's my pension from here on. 791 euros a month.

Таким чином, фраза “791” позначає кількість грошей, які отримує батько Френка при виході на пенсію, валютою при цьому є євро, тому повна фраза звучатиме як ”791 euros”, або ж ”791 euros a month”, оскільки при згадці зарплатні також згадують прислівник часу, який до нього прив’язаний. Тому, слово “euros” є частиною номінальної групи і може бути опущене.

2) Вербальний еліпсис (Verbal ellipsis) Вербальний еліпсис відбувається в межах словесної групи структура якої не повністю виражає її системні особливості. Він характерний для всіх текстів, усних та письмових, і забезпечує надзвичайно тонкий та гнучкий засіб для створення різноманітного та складного дискурсу. Подібно до іменної групи, еліптична вербальна група передбачає опущення одного або кілька слів із попередньої словесної групи. У порівнянні з номінальним еліпсисом, існує лише один лексичний елемент (саме дієслово), як це пропонує Халлідей.

Security : Yo boy, you can't park there. We're doing business here.

*Karasov : **So are we.***

Типом цієї еліптичної конструкції є вербальний еліпсис, тому що у відповіді Карасков сказав лише «*So are we*», це свідчить про те, що в словесній групі є пропуск, частина дієслівної групи “doing” пропущена.

З іншого боку, Карасов сказав лише суб’єкт і кінцеве дієслово, тобто «*So are we*». Відповідь Караськова показує, що його речення граматично неповне. У реченні є лише підмет і кінцеве дієслово, тоді як додаток опущений.

Найпоширенішими типами вербального еліпсису за Маккарті є лексичний та операторний.

Лексичний — різновид еліпсису, який стосується пропуску лексичних дієслів. На думку Маккарті «будь-яка дієслівна група, що не містить лексичного дієслова, еліптична».

Have you been singing? – Yes, I have○

Операторний еліпсис визначається як характерний для відповідей, які тісно пов'язані з попереднім запитанням чи твердженням і мають спеціальну функцію подавати, підтверджувати або відкидати лексичне дієслово.

*What have you been doing? – ○ **Eating.***

Останнім типом еліпсису за Халлідієм є клозальний еліпс (Clausal ellipsis) Клозальний еліпсис передбачає опущення підрядного речення. Найпоширенішими елементами, на які впливає клозальний еліпсис являються означення та доповнення.

Frank: 5:01 then I am gone, clear?

Anna: Yes.

Повна форма відповіді Анни звучала б як “Yes, it is clear”

А.А. Ларькіна [34, с. 67] стверджує, що найповніше дослідити еліпсис можна класифікувавши окремо еліпсовані елементи. Подібну класифікацію пропонує І.Р. Айрапетова [2], яка класифікує еліптичні речення за ознакою виключення одного з членів синтаксичної схеми, очікуваного в структурі речення:

1.) еліпсис підмета : “Mr Blair admitted that it would be a “big change” for Britain. But ____ added: “The aim is for everyone to have cards by 2010 - 12” ;
2.) еліпсис присудка : “Mr Burrows considers it necessary. Mrs Burrows ____ too.” ;
- 3.) еліпсис обох головних членів : “They are taking a hiatus to restructure finances. ____ No secret it was quite challenging...” ;
4.) еліпсис другорядних членів : “– Besides, what did you expect him to do? Challenge the “old geezer” to a duel? (Sam) – I suppose not _____.”

Окрім пропущення головний членів речення та їх частин Якобсон Р. вказує на можливість еліпсування також і службових частин. Зокрема зустрічається еліпсис:

- артикля: *Witchcraft. But it is; dark and powerful magic.*
- прийменника: *I ain't in the service. JOE Ohh, private sector...*
- сполучника: *Great orgies. Twenty, thirty women.*

Лінгвісти В. М. Ліпатов , Н. Ф. Гладуш [37], А. В. Кириллова [29] та П.С. Дудик [23] розглядають еліптичні конструкції за типом еліпсованого дієслова, беручи за основу на його приналежність до лексико-семантичних груп, Таким чином учені виділяють конструкції з еліпсованим дієсловом: буття та наявності, спрямованої дії, мовлення, ментальної та фізичної діяльності.

Мовознавиця І.П. Іванова [26] виділяє:

- прагматичний – коли кількість загальної інформації перевищує кількість вираженого в тексті матеріалу;
- металінгвістичний – коли опущення зумовлено граматичними правилами мови та відбувається на прагматичному рівні;
- граматичний еліпсис. Прикладом є безособові речення з опущеним формальним підметом та дієсловом-зв'язкою (it is) еліпсису відноситься до синтагматичної компресії;
- синтаксичний еліпсис, представляє собою опущення повторюваного елемента (анафоричний еліпсис).

Вчений В.Г. Адноні [1] зазначає, що для правильного трактування еліпсису важливу роль відіграє контекст та ситуація. На його думку в деяких випадках контекст і ситуація можуть «розвантажити» речення, дозволяючи обійтися без безпосереднього включення в нього відповідної форми, оскільки обов'язкова проекція на неї, саме як на певну форму вже міститься в тій або іншій із введених в речення форм, а своє реальне

змістове наповнення ця форма отримує з ситуації або контексту. Згідно з його трактування еліпсис можна розділити на контекстуальний та ситуативний.

Контекстуальний еліпсис реалізується, як правило, в неповних реченнях, побудованих на базі простого двоскладного речення, позиційна модель якого не повністю виражена словесними формами, тобто таке, в якому та чи інша синтаксична позиція виражена негативно, «синтаксичним нулем». Проте еліпсовані елементи висловлення можна легко поновити, опираючись на контекст. З лінгвістичної точки зору контекст може бути визначений як сукупність формально – фіксованих умов, при яких однозначно виявляється зміст будь-якої мовної одиниці (лексичної, граматичної і т.д.) [33]. Згідно з Андоні, контекстуальний еліпсис є здебільшого характерним для діалогічного мовлення:

He went down to the press conference

RACHEL And just stood by?!

Класифікації Андоні притримується у своїх працях і К.І. Морозова [41], оскільки за передання інформації в еліптичному реченні відповідає контекст та ситуація. Мовознавиця називає еліптичні конструкції притаманними діалогічному мовленню. На її думку, кожне речення є відносно незалежним, і одночасно залежним відносно усього діалогу. Еліптичність діалогу уможливорює розуміння учасниками діалогу аспектів мовної ситуації.

Ситуативний еліпсис характерний, передусім, для стимулюючої репліки загального питання, яким відкривається діалог, оскільки ясна, невимушена ситуація спілкування дає можливість обійтися номінацією лише найважливішого елемента комунікації [33].

Did you get mauled by a tiger?

WAYNE *A dog. A big dog.*

Р. Кверк і С. Грінбаум [70] пропонують схоже відмежування типів еліптичних конструкцій. Вони розрізняють:

1) ситуативний еліпсис, розуміння значення якого залежить від знання екстралінгвістичного контексту;

2) структурний еліпсис, коли його інтерпретація заснована на знанні граматичної структури;

3) текстуальний еліпсис, сприйняття і використання якого базується на лінгвістичному контексті.

Дудик наголошував на широкому спектрі типів еліптичних конструкцій. Науковець вважав, що еліптичні речення можуть бути одно- та двоскладними, поширеними і непоширеними, розповідними, питальними та спонукальними. Також еліптичні конструкції з синтаксичної точки зору поділяють на:

- 1) Еліпсис у фрагменті розмови: *I thought you was...dead... DENT Half;*
- 2) Еліпсис у речення, що містить порівняння *Built for something a lot stronger than you;*
- 3) У частині складносурядного речення: *The tally is 196 votes against. (looks down) And 340 votes for;*
- 4) У частині складнопідрядного речення: *Terms: cash on delivery, up to, but not exceeding one eighth of total profit, if any;*
- 5) Еліпсис у безособовому реченні: *Time to fly;*
- 6) Конструкції з *soo, too*: *So am I, dear boy...so am I;*
- 7) Конструкції зі сполучниками: *I heard a good deal about a ring ... and a Dark Lord. And something about the end of the world, but... [67].*

К. Генгель виділяє наступні види еліпсису: VP Ellipsis, Pseudogapping and, Gapping and , Stripping , Sluicing , and NP Ellipsis. Gapping передбачає опущення дієслівного присудка або одного з елементів компаративної конструкції. Pseudogapping являє собою опущення смислового / повнозначного дієслова при збереженні допоміжного дієслова і недієслівних елементів (додатків). VP Ellipsis — це опущення дієслівної фрази або її заміна допоміжним дієсловом. Хоча VP Ellipsis дуже поширений в англійській мові, Pseudgapping, як у (2) і (3), зустрічається рідше часто, оскільки конструкція Gapping здається кращою, якщо мовці бажають встановити контраст між двома частинами речення. Він стверджує, що Gapping і Pseudgapping, поєднує опущення компонента з вираженням контрасту.

В.Г. Александрова [3] виділяє два принципи використання еліпсису у реченні: якісний та кількісний. Якісний або квалітативний принцип опирається на семантико-функціональне значення еліпсованого компонента, та частково повторює класифікацію, запропоновану К. Генгель. Якісний принцип може проявлятися у вигляді:

- gapping: A man should be greater than some of his parts \emptyset (AG: Peter De Vries), To eat is human, to digest, \emptyset divine;
- pseudo-gapping: The economy depends about as much on economists as the weather does" on weather forecasters, Those who educate children well are more to be honored than parents, for these only gave life, those \emptyset the art of living well;
- VP-ellipsis: The fellow who never makes a mistake takes his orders from one who does' \emptyset , Any fool can criticize, condemn, and complain — and most fools do \emptyset .

Кількісний або квантитативний принцип базується на кількості пропущених компонентів у реченні. За Александровою найпоширенішим є

одночастинний еліпсис: *A man should be greater than some of his parts* Ø. Відрізняється продуктивністю й двочастинний еліпсис: *The first half of our lives is ruined by our parents, and the second half* Ø Ø *by our children.* Речення з трьома та більше еліпсованими елементами мовознавиця називає малопродуктивними. Тим не менш, у своїй роботі вона наводить цитату Вуді Алена як приклад 10-частинного еліпсису: *It is impossible to travel faster than the speed of light* Ø, *and* ØØ *certainly not desirable* ØØØØØØØØ, *as one's hat keeps blowing off.*

В.П. Кобков [30] розділяє еліпсис на:

- 1) анафоричний, у якому опускаються елементи, висловлені в найближчому оточенні;
- 2) неанафоричний, у якому опущення пояснюється історією мови, формально-граматичними або логіко-семантичними закономірностями.

Вище згадану класифікацію розширює Ю.В. Романюк [50], виділяючи:

- 1) еліпсис у паралельних структурах, тобто анафоричний еліпсис;
- 2) еліпсис у непаралельних структурах (в межах одного речення), тобто неанафоричний еліпсис;
- 3) субституція нулем у запитально-діалогічних єдностях.

Варто згадати про наявність досить дискусійної класифікації еліптичних конструкцій як спонукальних речень. Згідно з К.В. Неусторєвим [44] 14,6% спонукальних речень припадає на еліптичні конструкції. Спонукальні речення, які виражають замовлення, можуть бути пом'якшені за рахунок звернення і маркерів ввічливості. В прагматичній ситуації наказу, тобто при субординативній пріоритетності мовця і облігаторності дії, еліптичні спонукальні речення служать категоричною формою вираження прескриптивного спонукування.

Л.І. Байдак [5] та А.А. Варламова [14] вважають, що еліпсис найчастіше зустрічається у діалогічному мовленні. Байдак Л.І. пропонує окрему класифікацію еліптичних конструкцій, як реплі, що є реакціями, та розділяє їх за їхньою комунікативною метою:

- 1) Еліпсис у репліці-уточненні: *...the reign of the beast will end. BILBO What beast?; Can't stop, I'm already late! WORRYWORT Late for what?;*
- 2) Еліпсис у репліці, що надає інформацію: *How many more are there. BALIN (O.S.) Not many; Did they all come? THORIN Aye. Envoys from all seven kingdoms;*
- 3) Еліпсис у реченні, що доповнює або підтверджує інформацію і фразі-стимулі: *Perhaps you could bring some people to the house. DEACON [OFF]: Perhaps some virgins.*

Н.Ю. Лисенко [36] поділяє еліптичні конструкції за розташуванням мовних конструкцій, що уможлиблюють поновлення еліпсованого компонента:

- 1) Еліпсис, що поновлюється в межах одного речення: *Not sure about the waistcoat. (I am not sure about the waistcoat); Ever run a gas chromatograph? (Have you ever run a gas chromatograph?).*
- 2) Еліпсис, що поновлюється опираючись на попереднє речення: *They will try to stop us. GANDALF Of course they will. (Of course they will try to stop us).*
- 3) Еліпсис, що поновлюється опираючись на наступне речення (за Лисенко такий тип трапляється значно рідше, ніж попередній): *The legendary Floating Mountains of Pandora? Heard of them? (Have you heard of the legendary Floating Mountains of Pandora?).*

Отже, на сьогодні серед мовознавців не існує єдиної класифікації еліптичних конструкцій, зокрема через суперечки щодо тлумачення самого еліпсису. Також думки лінгвістів розходяться, щодо еліпсування другорядних членів речення. Нами було розглянуто класифікації за

частиною мови вилученого компонента, за семантико-функціональним значенням, за кількістю еліпсованих елементів, за анафоричністю та позицією конструкцій, за допомогою яких можна відновити пропущений елемент.

1.3 Специфіка функціонування еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв

Питання еліптичних конструкцій вже давно є одним з найбільш спірних у сучасному мовознавстві. Тяжіння до мовної компресії зі збереженням семантичної повноти речення зумовлює використання еліптичних конструкцій у текстах різних жанрів. Дослідженню еліптичних конструкцій та особливостей їх функціонування присвячені роботи М. Галлідея [68], В. Н. Ярцевої [64], А. Я. Коваленко [31], В. Г. Александрової [3].

У кіно-тексті еліпсис відіграє важливу роль. Специфіку його функціонування неможливо розглядати однобічно, тому в нашій роботі ми звернемось до структурно-семантичного, семантичного, комунікативного та стилістичного аспектів. Наприклад, ЕК допомагають режисеру створити напружену атмосферу, приховати певні факти і показати глядачеві лише частину кіно-фрази. Особливо якщо це, припустимо, детективний фільм. Для прикладу візьмемо діалог персонажа Володаря Перснів Голума з його другою особистістю.

Приклад 1.1

Mustn't waken them, mustn't ruin it now! [76] Варто зазначити, що персонаж завжди говорить про себе у множині. Проте у діалозі-суперечці пропущений підмет тому ми можемо лише здогадуватись, що відділяє він себе від іншого особистості, чи говорить до них обох.

К.І. Морозова [41] пов'язує використання еліпсису з реалізацією певних стратегій, які ми можемо відслідкувати в матеріалі нашої роботи.

Зокрема еліпсис підмета сприяє реалізації стратегії “Інкогніто”. Суть такої стратегії полягає в тому, що мовець (або сценарист) навмисно намагається якомога менше нагадувати, хто є суб'єктом певної дії. За словами дослідниці така стратегія реалізується лише у простих реченнях.

Наступною стратегією є стратегія “стоп-кадру”. Вона реалізується при еліпсуванні присудка або його частини і полягає у виділенні автором найбільш важливих елементів розповіді. У написаному тексті така стратегія часто поєднується з пунктуаційним еліпсисом.

Еліпсис у кіно-тексті буде виконувати функцію деталізації, виділяючи щось важливе, до чого адресант повинен здогадатися сам або для підтримання інтриги, утриманні уваги дивиться. Стилiстична функція еліптичних конструкцій також полягає в привертанні глядацької уваги та урізноманітненні наративної організації тексту.

У наступному уривку трилогії “Володар Перснів” продемонстровано використання еліпсису на позначення концепту часу та місця.

Приклад 1.2

Bag End, Bagshot Row, Hobbiton, Westfarthing, the Shire, Middle-earth. The Third Age of this world [74].

Еліпсис є ефективним способом розвантаження тексту та усунення надлишкового лексичного матеріалу, що містить повторювану інформацію. Еліпсис займає важливе місце у конституюванні висловлювання. З цієї причини еліпсис є досить продуктивним способом компактної репрезентації інформації засобами, які належать практично до всіх рівнів мовної системи – лексичних, морфологічних і синтаксичних [18]. Тим не менш, мовознавці досі сперечаються щодо природи еліпсису, одні відносять його до самостійних речень, інші ж стверджують, що еліпсис є односкладним реченням.

З комунікативної точки зору еліпсис сприяє скороченню довжини висловлювання, відповідно легшому сприйняттю повідомлення адресатом.

Приклад 1.3

Dwalin, at your service.

Bilbo Baggins, at yours [74].

Паралельне використання двох еліптичних конструкцій та контекст дозволяють скоротити другу реліку, замість вживання граматично повного варіанту “*I am Bilbo Baggins, I am at your service*”. Таким чином еліпсис сприяє легшому сприйняттю фрази та скороченню тексту.

Також використання еліпсису має й прагматичну функцію. Тобто використання ЕК мовцем складає певне враження на адресата. Таким чином мовець може досягти екстралінгвістичного впливу. Зокрема будуючи своє мовлення таким чином мовець викликає у співрозмовника бажану реакцію.

К.А. Долінін [22] вважає ЕК засобом вираження експресивності. Тобто, якщо емоція виражається прямо, вона втрачає свою інтенсивність, у той час як жива та інтенсивна емоція має виражатись імпліцитно. Заради досягнення комунікативної цілі мовець будує своє висловлювання таким чином, щоб підкреслити ту інформацію, котра має для нього найбільше значення. Таким чином, він впливає на свого співбесідника, викликаючи в нього бажану реакцію.

Приклад 1.4

Who is she? This woman you sing of?

The Elf-maiden who gave her love to Beren, a mortal [75].

Персонаж “Володаря Перснів” Арагорн використовує еліптичну речення, для передачі душевних переживань. Таким чином вдається підкреслити трагічність ситуації та викликати у глядачів відчуття суму та співчуття, що було б неможливо при використанні повної конструкції “*I sing of the Elf-maiden who gave her love to Beren, who was a mortal*”.

Німецький мовознавець Дж. Ріс також звернув увагу на те, що еліптичні структури вживаються мовцем у ситуаціях, коли людина знаходиться в стані підвищеного збудження, сильного афекту. Зокрема, Нейтірі, героїня “Аватару” Д. Кемерона у стані емоційного збудження після порятунку іншого персонажа та вбивства тварин, яких вона не хотіла убивати, говорить еліптичними конструкціями:

Приклад 1.5

This is sad. Very sad, only.

Your fault! [72]

Варто зазначити, що англійська не є рідною для Нейтірі, хоча вона добре неї володіє. Щоразу при емоційній комунікації вона порушує граматичні норми та еліпсує допоміжні дієслова і неважливі лексичні одиниці. Таким чином еліптичні конструкції у мові персонажки виконують функцію експресивності, привертання уваги, підкреслюють особливості мовлення та мають, закладене у собі історичне (відносно подій фільму) підгрунття.

Наступною функцією ЕК є синтаксична. На думку А. Л. Палійчука [47] синтаксичний еліпсис базується на аналогії – особливій побудові еліптичної частини, яка дозволяє точно визначити те, що не виражено. Еліптичні речення сприймаються на фоні паралельних їм, тобто аналогічних за характером висловлення, речень повного граматичного складу, як двоскладних, так і односкладних. Наприклад, у сценарії до Володаря Перснів зустрічаємо діалог:

Приклад 1.6

SMEĀGOL And they doesn't taste very nice, does they, Precious?

GOLLUM No ...not very nice at all, my love [76].

Відповідь Голума є паралельною до повного речення, тому попри пропущену граматичну основу ми можемо відновити її. Або ж *We can't do*

this by ourselves, Sam. Not without a guide. Досить легко піставляється пропущена частина речення *We can't do this without a guide.*

Стилістично тенденція до мовної компресії сприяє появі нових конструкцій, які збагачують мову. А Ш. Баллі [6] відносив еліпсис до виражальних засобів мови, пов'язуючи його виникнення і вживання з функційною спрямованістю мовлення.

З точки зору стилістики еліптичні конструкції привертають читацьку або ж глядацьку увагу, урізноманітнюють наративну організацію тексту. Еліпсис надає висловлюванню динамічності та комфортності живого мовлення. Зокрема у художніх творах еліпсис має функцію інтимізації наратива [47]. Коли адресат сприймає повідомлення, він вступає у зв'язок з автором та намагається скоротити наративну дистанцію. Також адресат заповнює лакуни власними ідеями та переносить власний досвід. Наприклад, фраза “*See what I'm seeing?*” вжита поліцейським при огляді будинку, де було скоєне вбивство. Це змушує глядача думати, що йдеться про тіло, яке глядач міг бачити раніше. Тим не менш далі він дає відповідь “*Not a smoke alarm in sight*”, що спрямована на те, щоб викликати у глядача здивування та полегшення.

Еліптичні конструкції також виконують смислеутворювальну та смислорозрізнявальну функцію, оскільки поза мовленням, у словнику, фраза перетворюється у слово чи словосполучення, не забарвлене емоційно і позбавлене будь-якого контексту. М.О. Гедерим [18] також зазначає, що у цьому випадку відбувається перехід мовленнєвої одиниці, яка має певні комунікативні наміри, в одиницю мови, яка є номінацією того чи іншого явища. Наприклад, у діалозі з Гендальфом, на питання “*Look at me! What did you see?*” Мері відповідає “*A tree ...*”. Поза контекстом його відповідь стане звичайною номінацією, та втратить увесь зміст, який вона несе. Цікавим з погляду смислоутворювальної функції еліпсису є діалог з фільму Т. Вайтіті “Що ми робимо у тінях”, який

складається виключно з еліптичних конструкцій, де кожна з реплік діалогу поза контекстом втрачає свій сенс:

Приклад 1.7

Perhaps you could bring some people to the house. Perhaps some virgins.

Any kind of preference, in terms of gender or...

Maybe some ladies. Perhaps a guy.

One of each? Any kind of age range?

Young.

But not — not kids?

Not kids.

Eighteen to thirty?

Definitely younger than yourself [79].

Окрім того, конструкції з одними й тими ж еліпсованими членами можуть використовуватись як особливості мовлення персонажів. Наприклад, у Месниках Нік Ф'юрі постійно пропускає присудок або ж частину присудку.

Приклад 1.8

You planning to step on us?

How long to get everyone out?

How soon until you pull the plug? [80]

Подібну особливість мовлення персонажів зустрічаємо у персонажів фентезі Пітера Джексона “Володар Перснів”. Персонажі, такі як Гендальф чи Голум також еліпсують присудок та інші члени речення, залишаючи лише підмет. Гендальф вживає велику кількість еліптичних конструкцій, чим сценаристи підкреслюють його мудрість та загадковість. Характерним для цього персонажа є вербальний еліпсис та еліпсис всієї граматичної основи.

Приклад 1.9

I could make you some eggs if you 'd like?

GANDALF

Just tea, thank you.[75]

Також еліптичні конструкції притаманні мовленню персонажа Голума, проте, з метою підкреслення протилежної якості – деградації. Його мовленню характерний як номінальний так і вербальний еліпсис еліпсис.

Приклад 1.10

Lost! Lost! My Precious is lost! [75]

Отже, ми можемо стверджувати, що еліптичні конструкції виконують синтаксичну, стилістичну, комунікативну, смислеутворювальну та смислорозрізнявальну функцію. Вони сприяють реалізації стратегій мовців. Їх вживання у кіносценаріях є важливим для лексичної компресії, підтримки уваги глядача, акцентування на потрібних моментах, інтимізації, відтворення пропущеної інформації самим глядачем, а відтак перенесення досвіду глядача на кінофільм.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

У Розділі 1 нами було розглянуто підходи до визначення поняття “еліптичні конструкції”. Еліпсис трактується лінгвістами як пропуск структурних елементів, необхідних для повноти висловлювання, та який легко поновлюється завдяки мовному оточення та мозамовному контексту. Ми з’ясували, що на даний час не існує однозначного тлумачення терміну “еліптичні конструкції”. Згідно з широким підходом еліптичні конструкції ототожнюють з неповними реченнями. У вузькому значенні ЕК розглядаються як один з видів неповних речень. За робоче визначення поняття “еліптичні конструкції” візьмемо запропоноване Коваленко А.Я. : “структурно неповні підрядні речення, проте семантично повні та логічно завершені”. Характерною рисою таких конструкцій є смислове відтворення пропущеної інформації за рахунок контексту.

Існує декілька підходів до класифікації еліптичних конструкцій, зокрема за частиною мови вилученого компонента еліпсис поділяють на номінальний, вербальний та клозальний. Вітчизняні лінгвісти виділяють еліпсис одного або обох головних членів речення та припускають можливість еліпсування другорядних. За семантико-функціональним значенням виділяють ситуативний та контекстуальний еліпсис, деякі мовознавці виділяють також граматичний, прагматичний, металінгвістичний та прагматичний еліпсис. За кількістю еліпсованих елементів еліптичні конструкції можуть бути одно-, дво- та багато частинними. Останньою є класифікація за анафоричністю, яка опирається на наявність чи відсутність пропущених елементів еліптичних конструкцій у паралельних їм повних реченнях.

З функціональної точки зору еліптичні конструкції несуть синтаксичну, стилістичну, комунікативну, прагматичну, смислеутворювальну та смислорозрізнявальну функцію. У кінотексті вони

сприяють лексичному розвантаженню висловлювання та сприяють легшому сприйняттю тексту глядачем. ЕК привертають читацьку або ж глядацьку увагу, створюють необхідну атмосферу, додають природності та динамічності. Також ЕК викликають у глядачів бажану реакцію.

РОЗДІЛ II. КІНОСЦЕНАРІЙ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

З часу свого зародження кінематограф пройшов неймовірні зміни та здобув шалену популярність. Це пов'язано з тим фактом, що кінофільм є унікальним витвором людства, який стрімко змусив книги втратити свої позиції в пізнавально-розважальній сфері. З появою кінофільмів рівноправним елементом пізнання стала невербальна складова. Тепер глядач отримав змогу зчитувати інформацію із зовнішнього вигляду героїв, жестів та міміки, локацій на задньому плані. Поява явища, що є поєднанням лінгвістичної та семіотичної складової, подарувала мовознавцям нову площину для досліджень.

2.1 Кіносценарій як текст: його ознаки та категорії

Беручи до уваги той факт, що досліджуваним матеріалом є тексту кіносценарії, на нашу думку, варто розглянути особливості кіносценарію як різновиду тексту.

З часів зародження кіномистецтва та переходу від німого до звукового кіно мовознавці проявляли інтерес до вивчення кіносценаріїв, як об'єкту дослідження мовознавства. Актуальність дослідження кіносценаріїв зумовлена необхідністю визначення принципів його текстової організації. Активно обговорюється також питання чи варто відносити кіносценарії до повноцінних літературних творів, чи вважати його виключно передтекстом фільму.

Термін “кіносценарій” походить від грецького “kineō”, що означає “рухаю”, та латинського “scaena” — сцена. За визначенням О.І. Чередниченко [60] кіносценарій — це твір кінодраматургії, призначений для подальшого втілення на екрані; словесний праобраз фільму. Барабан у своєму тлумачному словнику визначає кіносценарій як “сюжетну схему, за

якою розвивається спектакль; детальний виклад сюжету з описом усіх танців та мімічних номерів, а також акторів, які виконують ролі”. Найперші кіносценарії були коротким описом того, що відбувалось у фільмі, описом монтажних склейок. Сучасний кіносценарій складається з чотирьох частин: ремарка (описова частина), діалог чи монолог персонажа, авторський текст (закадровий голос автора), пояснючі надписи (коментарі сценаристів до дій героїв). Найбільш поширені типи кіносценаріїв мають такі етапи: сценарна заявка → лібрето → літературний сценарій → чорнова версія сценарію → робочий або режисерський сценарій → пооб’єктний сценарій. Кіносценарії також включають записи по фільму та написи (титри та субтитри) [53].

Паралельно з кіносценарієм також вживають терміни “кінодискурс” та “кінодіалог”. Отож ми розглянули підходи до дефініції та розмежування цих понять. За визначеннями С. С. Назмутдінової [45] кінодискурс це «ускладнений, динамічний процес взаємодії автора і кінореціпієнта, що протікає в міжмовному і міжкультурному просторі за допомогою засобів кіномови, що володіє властивостями синтаксичності, вербально-візуальної зчепленості елементів, інтертекстуальності, множинності адресанта, контекстуальності значення, іконічної точності, синтетичності».

Л.В. Цибіна [59] також наголошує на двох складових кінодискурсу і визначає його як семіотичне утворення, до якого входять мовні та немовні явища, що взаємодіють один з одним. Мовознавиця відносить діалогічний текст до ядерної позиції кінодискурсу, в той час як позамовні складові знаходяться на периферії. Окрім того вона виділяє три структурні компоненти кінофільму: діалог, кінесику та міміку у поєднанні з мовними засобами, та мовленнєву ситуацію.

Оскільки кіносценарій містить у собі вербальну складову, ми можемо розглядати його як один із видів тексту, який повинен корелювати

з головними категоріями тексту. На нашу думку, найповніше охоплює категорії тексту класифікація української мовознавиці О.О. Селіванової [51]. Дослідниця виділяє наступні категорії:

цілісність – відтворює закритість знакової системи тексту, забезпечується інтеграцією всіх його рівнів та сприйняттям тексту як одного об'єкту;

членованість – полягає в різних способах поділу тексту: графічному (на слова, речення, абзаци, розділи, параграфи тощо), композиційно-змістовому (на змістові блоки, надфразові єдності, періоди, топіки та ін.), комунікативному (актуальне членування речень), когнітивному (на пропозиції, предикатно-аргументні структури, сценарії, ментальні простори, макроструктури, фрейми тощо);

зв'язність – опосередкує розвиток тем тексту, формування його інформаційного масиву та забезпечує інтеграцію всіх текстових рівнів із метою створення цілого та сприйняття й розуміння тексту адресатом. Зв'язність завжди розглядалася дослідниками тексту як одна з найважливіших категорій;

інформативність – розглядається переважно під кутом зору інформації, закладеної в повідомленні; під цією категорією розуміють ступінь новизни та несподіваності елементів тексту для аудиторії;

модальність – виражає реальні та ірреальні відношення висловлення до дійсності або суб'єктивну класифікацію повідомлення мовцем;

референційність – базується на співвідношенні модального, породженого авторською свідомістю текстового світу з реальною дійсністю, її подіями, ситуаціями, фактами, предметами й особами;

континуум – текстова категорія, представлена рухом подій у тексті в часі та просторі, певною послідовністю подій, на якій базується текстова композиція;

антропоцентричність – охоплюється мовною особистістю; її розуміємо як сукупність здібностей та характеристик людини, що зумовлює створення і сприйняття нею тексту;

інтерактивність – представлена взаємодією адресанта і адресата на підставі знакового континуума тексту, інтенцій, стратегій, тактик комунікації та програми адресованості повідомленні, тексту. Текст виступає засобом комунікації двох свідомостей;

інтертекстуальність – присутність у якомусь тексті слідів інших текстів, діалогічний зв'язок тексту з попередніми текстами.

І.Р. Гальперин [17] зазначає, що для кінотексту характерні певні ознаки:

1. Антропоцентричність, адже в центрі сюжету, як правило, знаходиться людина;
2. Локальна та темпоральна відносність, оскільки час та місце пов'язані з персонажем;
3. Багатоканальна інформативність;
4. Цілісність;
5. Прагматичність, оскільки кіно-текст спонукає глядача до певних реакцій та дій, прагматичність не завжди виражається вербально;
6. Складний тип модальності. Оскільки фільм є колективним продуктом, він відображає ставлення до дійсності усіх людей, які над ним працювали.

Схожої думки притримувались Г. Г. Слишкін і М. А. Єфремова [53], які окрім вищенаведених ознак виділяли ще й такі характеристики кінотексту як зв'язність та системність. Оскільки кінотекст функціонує як когерентне ціле, а кожний елемент входить до загальної системи, усе це слугує для виконання єдиної цілі.

Локальну та темпоральну відносність мовознавці маркують як “членованість”, оскільки кінотекст може бути поділений на епізоди, що є певною мірою самостійними. Кожний із таких епізодів може бути відтворений окремо.

Кінофільм є полісеміотичним явищем і здатний передавати інформацію через декілька каналів. Зокрема Ю.В. Сургай [55] зазначає, що у кіно вербальна складова є важливою у кінофільмі, але поступається по значенню візуальній складовій. За Г. Г. Слишкіним і М. А. Єфремовою [53], лінгвістична система кінофільму обслуговується знаками-символами, лінгвістична – знаками-індексами і знаками-іконами. На практиці ці знаки рідко зустрічаються в чистому вигляді, найчастіше вони поєднуються з переважанням тієї чи іншої складової. Звуковими лінгвістичними знаками кінотексту є мова персонажів, закадровий голос, пісні. Звуковими нелінгвістичними знаками є природні шуми, технічні шуми, музика. До візуальних лінгвістичних знаків кінотексту відносять титри ініціальні, фінальні і внутрішньотекстові, написи як частина інтер'єру чи реквізиту. І нарешті візуальними нелінгвістичними знаками є образи персонажів, рухи персонажів, пейзаж, інтер'єр, реквізит, спецефекти.

Беручи до уваги різноманітність складових кінофільму мовознавиця О.Є. Анісімова [4, с. 71] відносить його до особливого виду тексту. Текст, що містить поєднання вербальних та невербальних складових, називається креолізованим текстом. Термін був запропонований Ю.А. Сорокіним та Є.Ф. Тарасовим [54], як поєднання двох негомогенних складових: вербальної та невербальної.

О. Є. Анісімова [4] визначає креолізований текст як особливий лінгвовізуальний феномен, текст, у якому вербальний і образотворчий компоненти утворюють одне візуальне, структурне, смислове та функціональне ціле, що забезпечує його комплексний прагматичний вплив на адресата. На відміну від вищезгаданих лінгвістів, У. Еко [66]

виокремлює три складники кінотексту: відеоряд (портретна складова), звукову на лінгвістичну складову.

Поряд із поняттям “креолізований текст” вживається термін “полікодований текст”. На думку А.А. Бернацької [10, с. 105] цей термін є більш доцільним для позначення родового поняття негомогенних, синкретичних повідомлень (текстів), утворених комбінацією елементів різних знакових систем за умови їх взаємної сінсематії. Отже, проаналізувавши наявні роботи, присвячені вивченню кінотексту, ми можемо констатувати, що кіносценаріям притаманні ті ж текстові категорії, що характерні для звичайних текстів. А поєднання вербальний та невербальних складових для передачі певного повідомлення дозволяє нам відносити кінотекст до особливого виду тексту.

Таким чином кіносценарій є одним із видів кінотексту. Для нього характерні такі текстові категорії, як антропоцентричність, зв'язність, цілісність, членованість, інформативність та модальність. Кіносценарій розглядається мовознавцями як полісеміотичне явище, оскільки складається із вербальних та невербальних компонентів.

2.2 Особливості кіноперекладу

Потреба в перекладі кінотекстів зростає по мірі розвитку кінематографу. Найпершою формою кіноперекладу був переклад субтитрів. Але поява звукового кіно відкрила режисерам та сценаристам новий вимір у кіно. Вона сприяла кращому розкриттю персонажів, цікавішому сюжету. У свою чергу велика кількість діалогів між персонажами, закадровий голос та інші звуки потребували перекладу.

Сьогодні нові фільми з'являються практично щодня, а швидкість їх поширення та перекладу є не лише показником культурного розвитку, а й дозволяє отримати чималі прибутки. Таким чином проблема кіноперекладу є однією з найбільш актуальних. Тим не менш, цей різновид перекладу досі не отримав достатнього наукового обґрунтування.

2.2.1 Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу

Серед сучасних науковців немає єдиної думки, щодо того, яке місце в перекладі займає кінопереклад та чи є поняття кінопереклад та аудіовізуальний переклад тотожними. Таким чином, С. В. Радецька та Т. Т. Каліщак [49, с. 82] вважають, що обидва терміни позначають одне й те ж поняття. Протилежної думки притримувалася А. П. Мельник [40], називаючи аудіовізуальний переклад родовим поняттям, а кінопереклад його складовою.

До кіноперекладу О.П. Журавльов [25] відносить переклад художніх фільмів та серіалів, а також ігрових і анімаційних фільмів. Дослідник виділяє кілька етапів кіноперекладу: міжмовна обробка оригінальних монтажних листів, ритмічне укладання перекладеного тексту та його подальше введення у відеоряд у вигляді озвучування або додавання субтитрів.

Кінопереклад є одним із найзатребуваніших видів перекладу в нашій країні на сьогодні. В силу масового поширення усього українського та відмови від російського перекладу, попит на український переклад та локалізацію зростає, з'являються нові студії перекладу та дубляжу. В той же час кінопереклад є одним із найбільш складних видів перекладу. При передачі кіно-тексту перед перекладачем постає ряд труднощів. Через особливості кіноперекладу багато лексичних та смислових компонентів може бути втрачено.

2.2.2 Кінопереклад: виклики для перекладача

Переклад будь-якого кінопродукту є специфічним процесом, який вимагає від перекладача великого об'єму знань та досвіду. А дослідження кіносценарію, як і його перекладу, завжди спричиняє ряд труднощів. Специфіка кіноперекладу пов'язана з характером матеріалу та способом його відтворення.

Першим викликом при перекладі кіно є синхронізація тексту з відеорядом: репліки чітко обмежені у часі та повинні збігатись із рухом губ, жестами та діями персонажів в цілому. При цьому темп мов оригіналу та перекладу може сильно відрізнятись, через що перекладач буде змушений вдаватись до розширення, або навпаки стиснення тексту.

Окремі труднощі для перекладача складають історичне та соціокультурне підґрунтя. Перекладач мусить бути добре обізнаним у так званому “фоні” фільму аби мати змогу влучно передати текст глядачеві. На цьому етапі постає ще одна перепона: покладатись на обізнаність глядача в історії та культурі іншої країни чи вдатись до одомашнення кінофільму. Від вибору перекладацької стратегії напряду залежить комерційних успіх стрічки у його країні.

Б.І. Додонов [21] зазначає, що мова персонажів у британських кінострічках наділена значно вищим ступенем експресивності ніж у перекладі. При цьому кінотекст розрахований на миттєве сприйняття глядачем. Він повинен бути максимально зрозумілим та викликати ідентичну реакцію у глядача перекладеної версії. Зберегти експресію допомагають перекладацькі трансформації.

Мова у кінематографі має свої особливості. Образи в кіно формуються за допомогою трьох взаємопов'язаних компонентів: образотворчого ряду, саундтрека і діалогів. При цьому перекладач може редагувати лише діалоги, решта складників залишаються незмінними. Часто візуальне та звукове оформлення містять безліч соціальних і культурних алюзій і метафор, зрозумілих глядачеві оригіналу і абсолютно невідомих глядачеві перекладеної версії. І перекладач може компенсувати втрачену інформацію лише частково. Тому важливо приділяти невербальним засобам вираження таку ж увагу як і вербальним. І.Є. Бобришева [11] зазначає, що часто перед перекладачем виникають технічні труднощі, такі як неповнота монтажного листа; утруднення

сприйняття тексту на слух, зокрема при перекладі сварок чи розмов пошепки; необхідність зчитування тексту з губ персонажа тощо. Окрім того часто невербальні компоненти затрудняють переклад. Для прикладу, відмінності у жестах та міміці різних культур зумовлюють труднощі при підборі еквівалента фрази, яка за ними закріплена.

2.2.3 Види та етапи кіноперекладу

Для вирішення вищенаведених проблем кінопереклад передбачає два етапи: міжмовний та внутрішньомовний переклад.

Міжмовний переклад спрямований на подолання системних розбіжностей у двох мовах. Він включає в себе переклад безеквівалентної лексики, відтворення прагматики, передача гумору, переклад фраз із відхиленням від мовної норми.

Внутрішньомовний переклад спрямований на гармонізацію перекладеного вербального компонента. Труднощі такого перекладу полягають у синхронізації реплік персонажів з рухом губ. Тобто перекладачеві потрібно підібрати не лише семантично влучний еквівалент, а й такий, що співпадатиме зі сказаним в оригіналі фонетично та по довжині репліки.

Перекладачка Мішель Берді [9] запропонувала наступну класифікацію типів кіноперекладу:

- 1) Синхронний переклад без опору на написаний текст, іноді без попереднього перегляду.
- 2) Озвучення продуктів кіно одним актором, інколи самим перекладачам, зберігаючи оригінальний аудіоряд.
- 3) Озвучення чоловіком та жінкою, зберігаючи оригінальний аудіоряд.

4) Дублювання - найскладніший тип перекладу, при якому озвученням займається ряд акторів дубляжу, відбувається значна кількість трансформацій для співпадіння тексту з артикуляцією акторів.

5) Субтитрування, коли глядач читає переклад тексту, при цьому слухаючи оригінальний аудіоряд. Цей вид перекладу в Україні малорозвинений, тому субтитруванням займаються більшою мірою аматори, що може мати негативний вплив на якість перекладу.

Наразі відповідно до закону України “Про кінематографію” [48] іноземні фільми в обов'язковому порядку повинні бути дубльовані, озвучені або субтитровані державною мовою. Найпопулярнішим видом перекладу в Україні зараз залишається дубляж.

Таким чином було з'ясовано, що існують розбіжності у трактуванні кіноперекладу, одні науковці ототожнюють його з аудіовізуальним, в той час як інші відносять кінопереклад до видів аудіовізуального. До кіноперекладу належить переклад фільмів, серіалів, анімаційних фільмів та ігор. Характерними для такого виду перекладу є труднощі відтворенні соціо-культурних особливостей, синхронізація тексту з рухом губ персонажів та потреба у стисненні або розширенні штучно. Задля подолання цих труднощів переклад відбувається на двох рівнях: міжмовному та внутрішньомовному.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

У Розділі II нами було розглянуто поняття кіносценарію, окреслено особливості кіноперекладу та перекладу еліптичних конструкцій в сучасних англомовних кіносценаріях.

Було проаналізовано наявні трактування терміну “кіносценарій” на базі різних підходів. Кіносценарій визначено як витвір драматургії, призначений для подальшого втілення на екрані, що складається з вербальної та невербальної складових. Було виявлено, що дослідники відносять кіносценарій до підвидів тексту, якому притаманні основні текстуальні категорії, серед яких антропоцентричність, зв'язність, членованість, багатоканальна інформативність, прагматичність та складний тип модальності.

У ході роботи було проаналізовано особливості кіноперекладу та виявлено розбіжності у трактуванні кіноперекладу, зокрема його ототожнення з аудіовізуальним перекладом та розгляд кіноперекладу, як одного з видів аудіовізуального перекладу. Також було виявлено основні труднощі для перекладача, серед яких часові обмеження, потреба у штучному стисненні або розширенні тексту, синхронізація реплік з рухом губ акторів та соціально-культурні відмінності. Також було проаналізовано класифікацію типів кіноперекладу за М. Берді, яка виділяє синхронний переклад без опору на текст, озвучування одним або двома акторами, дублювання та субтитрування. Серед етапів перекладу виявлено міжмовний, що передбачає подолання системних розбіжностей у двох мовах, та внутрішньомовний, спрямований на гармонізацію перекладеного тексту.

РОЗДІЛ III. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЕЛІПТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ В ТЕКСТАХ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КІНОСЦЕНАРІЇВ

Сучасний кінематограф має тенденцію до максимальної наближеності персонажів до глядачів. Їх мова та мовлення повинні асоціюватись з оточенням глядача, робити їх схожими на наших друзів чи давніх знайомим. Адже, щоб викликати симпатію чи співчуття глядача, персонаж має з ним асоціюватись. Таким чином, чим більш природною та живою є мова героя, тим більша ймовірність, що глядач йому повірить. Досить продуктивним способом досягнення ефекту “живої” мови є еліптичні конструкції. У кінофільмах трапляються цілі моно- чи діалоги, що складаються виключно з еліптичних конструкцій.

3.1 Особливості перекладу еліптичних конструкцій

Приналежність англійської та української мов до різних мовних груп зумовлює ряд труднощів як на лексичному і граматичному, так і на синтаксичному рівнях. Аби подолати ці труднощі перекладачі вдаються до застосування перекладацьких трансформацій.

В. І. Карабан [27] тлумачить перекладацькі трансформації, як певні операції, що мають на меті вирішення перекладацьких труднощів, та спрямовані на збереження повноцінності змісту оригіналу у тексті перекладу. Трансформації засновуються на змінах формальних чи семантичних складових вихідного тексту шляхом збереження інформації, яку необхідно передати.

Аналіз літератури показав, що існує цілий ряд класифікацій перекладацьких трансформацій, запропонований дослідниками. У нашій роботі було використано класифікацію, запропоновану Н.В. Комісаровим [32], яка, на нашу думку є найбільш точною. Лінгвіст виділяє чотири групи перекладацьких трансформацій:

1. Лексичні
 - А. Калькування
 - В. Транскодування
2. Лексико-семантичні
 - А. Конкретизація
 - В. Генералізація
 - С. Модуляція
 - Д. Емфатизація
 - Е. Нейтралізація
 - Ф. Зміщення
3. Лексико-граматичні
 - А. Антонімічний переклад
 - В. Компенсація
 - С. Функціональна заміна
4. Граматичні
 - А. Сполучення речень
 - В. Членування речень
 - С. Граматична заміна
 - Д. Додавання
 - Е. Вилучення

У наступних підрозділах ми будемо аналізувати ті трансформації, що були застосовані при перекладі еліптичних конструкцій у текстах сучасних англомовних кіносценаріїв. При аналізі ми опирались на аудіовізуальний переклад та субтитри українського проекту “Енеїда ТВ”.

3.1.1 Лексичні трансформації

Одним з найпоширеніших способів перекладу еліптичних конструкцій у кіносценаріях є калькування, тобто відтворення перекладачем комбінаторного складу слова чи словосполучення. Його суть

полягає у копіюванні структури вихідної одиниці мови оригіналу, та відтворення її засобами мови перекладу.

Приклад 3.1

SARUMAN

Are you sure of this?

GANDALF

Beyond any doubt.

Саруман: Ти впевнений в цьому?

Гендальф: Поза сумнівом.

При перекладі еліптичної конструкції було використано калькування, також була застосована граматична трансформація — вилучено лексему “*any*”.

У кіно-тексті часто калькування трапляється, коли в конструкції наявна власна назва.

Приклад 3.2

The Hawk? Up in his nest, as usual.

Сокіл? У гнізді, як завжди.

Приклад 3.3

Bag End, Bagshot Row, Hobbiton, Westfarthing, the Shire, Middle-earth. The Third Age of this world.

Торбин Вузол, Дирчастий провулок, Хоббітон, Західна Чверть, Уділ,

Середзем'я. Третя епоха цього світу.

Приклад 3.4

... the Cathedral of Despair.

...Собор Відчаю.

Наведені вище приклади були перекладені саме за допомогою калькування, оскільки при перекладі лексем був використаний їх прямий відповідник, при цьому перекладач майже не змінював будову речень, завдяки чому у перекладеній кінострічці репліки акторів та закадровий

голос співпадатиме з відеорядом. Варто зазначити, що за допомогою цієї трансформації перекладачеві не вдалось підібрати еквівалент, подібний за вимовою, аби синхронізувати текст з рухом губ персонажів. Проте з цим завданням легко впоратись звернувшись до транскодування. Ця трансформація передбачає відтворення звукового або графічного складу лексеми за допомогою засобів мови перекладу.

Виділяють наступні типи транскодування:

1. Транскрибування — відтворення звукової форми слова:

Приклад 3.5

The Brandywine bridge ... twenty miles.

Міст Брендівайн... тридцять кілометрів

2. Транслітерація — передача по літерах слова вихідної мови:

Приклад 3.6

A life that is worth more than all the gold in Erebor.

Життя, що варте більше за все золото Еребору.

3. Змішане транскодування — поєднання елементів транскрибування та транслітерації:

Приклад 3.7

A Hobbit... Bilbo Baggins of the Shire

Хоббіт... Більбо Беггінс із Шіру

Також під час аналізу способів перекладу ЕК нами було виявлено кілька порушень правил транслітерації, або й узагалі створення нових найменувань перекладачем:

Приклад 3.8

The Valley of Imraldis.

Це Долина Імладріс.

Приклад 3.9

BILCHSTEIM? You know; huge, scaly, big antlers. You don't have those?

Більснапи? Ну такі довгі, лускаті, мають роги. У вас їх нема?

Зазвичай транслітерація, транскрипція та адаптивне транскодування застосовується у випадку, коли у мові перекладу потрібно заповнити лексичні лакуни. Тим не менш, інколи перекладачі надають перевагу транскодуванню над калькуванням, таким чином вони жертвують розумінням певних деталей глядачем на користь збереження лаконічності та збереження стилю. Приклад такого вибору зустрічаємо у наступному прикладі:

Приклад 3.10

The Brandywine bridge ... twenty miles.

Міст Брендівайн... тридцять кілометрів

У сфері виноробства поняття “*Brandywine*” позначає групу міцних напоїв та перекладається як “перепалене вино”, проте перекладач нехтує відтворенням смислового значення на користь стилю та лаконічності.

Загалом було виявлено 166 (22,6%) випадків використання калькування та 56 (7,6) випадків застосування різних типів транскодування для перекладу еліптичних конструкцій у аналізованих текстах англійських кіносценаріїв.

3.1.2 Лексико-семантичні трансформації

Лексико-семантичні трансформації також називають прийомами логічного мислення. Їх застосовують для передачі вихідної одиниці у контексті та підбору найточнішого відповідника у мові перекладу [42]. Таким чином сутність даної групи трансформацій полягає в заміні лексичної одиниці словом, що не є його прямим словниковим відповідником. Основні види лексико-семантичних трансформацій, які ми розглядали в нашому дослідженні - це модуляція, емфатизація, нейтралізація, генералізація, конкретизація та зміщення.

Важливе значення при перекладі кінотекстів відіграє соціокультурний фон. З цієї причини перекладачі вдаються до лексико-

семантичних трансформацій. Однією з найпоширеніших при перекладі ЕК є модуляція, тобто заміна прямого словникового відповідника контекстуальним. При цьому значення перекладеної одиниці логічно виводиться зі значення одиниці оригіналу.

Приклад 3.11

Very close now.

Ми майже прийшли.

Якщо перекласти наведену фразу як “дуже близько тепер”, переклад буде неадекватним та не сприйматиметься глядачем. Натомість “ми майже прийшли” відступає від структури оригінального речення, проте максимально передає суть українському глядачеві.

Приклад 3.12

There's talk of strange folk abroad ... can't be too careful.

Чув в наші краї завітали дивні мандрівники. Обережність не завадить.

При перекладі цієї фрази модуляція була застосовані двічі. Неможливо дослівно передати “*There's talk of strange folk abroad*” українською, через відсутність до номіналізації лексем на позначення дії. Саме тому “*Є розмова про дивний народ з-за кордону*” радше викличе в українського глядача сміх та здивування ніж інтригу та тривогу. Також неможливо дослівно відтворити фразу “*can't be too careful*”, адже в українській мові не побутує модальність на позначення повчальних фраз або приказок. А іменні фрази, типу “*Обережність не завадить*” знайомі та активно використовуються.

Часто такі трансформації вживаються одночасно з конкретизацією або генералізацією, які передбачають підбір відповідника з вузьким або більш широким значенням. Для прикладу візьмемо діалог з “Месників” [80].

Приклад 3.13

Did he ask you to sign his Captain America trading cards yet?

STEVE Trading cards?

Казав вже тобі, щоб ти підписав картки з колекції?

З колекції?

Оскільки прямий переклад словосполучення “*Trading cards?*” не пробудить у пересічному українському глядачеві жодних асоціацій, перекладач, зміщує значення на “картки з колекції”, що буде відразу зрозумілим для глядача. З такою ж метою при перекладі вживається генералізація:

Приклад 3.14

Two Stoli on the rocks.

Дві водки з льодом.

Слово “*Stoli*” є скороченням від назви водки “*Stolichnaya*”, для легшого сприйняття вона узагальнюється до слова “водка”. Цікавим також є вислів “*on the rocks*”, який втрачає свою метафоричність при перекладі “з льодом”.

Протилежною генералізації є конкретизація, тобто заміна мовної одиниці з ширшим значенням одиницею з вузьким значенням. Серед причин використання конкретизації - відсутність узагальненого чи родового поняття у мові перекладу та прагнення перекладача якомога детальніше передати подробиці, загальні значення можна виявити за допомогою контексту.

Приклад 3.15

Nasty, disturbing, uncomfortable things.

Клопіт, морока, чистий головний біль.

У наведеному вище прикладі чітко видно одночасне застосування модуляції та конкретизації. Причиною застосування цих трансформацій є особливості української мови. Зокрема, в українській мові такі абстрактні фрази як “*things*” в англійській не мають здатності семантично замінити інші іменники. З цієї причини для кращого вираження думки адресат

повинен висловлюватись більш конкретно. Таким чином фраза “*Nasty, disturbing, uncomfortable things*” логічно розвивається та конкретизується перекладачем.

Ще одне звуження значення через культурні особливості країн знаходимо у перекладі фрази:

Приклад 3.16

As you requested, a glass of red wine.

Чарочка вина, як і замовляли.

Оскільки слово “*glass*” в англійській наділене безліччю значень та вживається на позначення ряду предметів скляного посуду, перекладач робить вибір на користь звуження значення до “*чарочка*”.

Значно менш поширеною є трансформація зміщення, тобто інтергіпонамічної трансформації. Зміщення відбувається у межах одного й того ж семантичного поля. У наступному прикладі вжита з метою підсилення враження.

Приклад 3.17

FRODO

Where is the nearest crossing?

MERRY

The Brandywine bridge ... twenty miles.

Фродо: Де найближча переправа?

Мері: Міст Брендівайн... тридцять кілометрів

Значно впливає на вибір відповідника й історичне підгрунтя. Зокрема, у наступному уривку, історична відсутність в Україні титулу “король” змусила перекладача шукати більш знайомий нам варіант.

Приклад 3.18

I am a king!

THOR Not here!

Я і є цар!

Не тут!

Окрім наведених прикладів семантичного зміщення, ми виявили кілька, на нашу думку необґрунтованих змін при перекладі. Усі вони пов'язані з перекладом власних назв та числівників. Наприклад, при перекладі трилогії “Хоббіт” [74] перекладач, замінює ім'я гнома, через що один персонаж адресує свою репліку зовсім іншому персонажу, ніж в оригінальному фільмі:

Приклад 3.19

Very helpful, Fili.

Дуже тобі дякую, Бофур.

Приклад 3.20

The Brandywine bridge ... twenty miles.

Міст Брендівайн... тридцять кілометрів

Досить часто цензура у кінофільмі змушує перекладачів вдаватись до нейтралізації, коли підбір відповідника спрямований на зниження емотивності висловлювання.

Приклад 3.21

I understand it's a lot of money -

WADE A heck of a lot.

Я розумію, це великі гроші.

Чималенькі.

Хоча разом із українським кіноперекладом еволюціонував і переклад лайок, у перекладі фільмів минулого століття лайливі слова найчастіше мають меншу емотивність ніж в оригіналі:

Приклад 3.22

So why don't you just ask him for the money?

Or your fucking wife, you know.

Чому ти не попросиш у нього? Чи у бісової дружини.

Попри широкий спектр значень та варіантів перекладу слова

“*fucking*” перекладач обирає найбільш пом’якшений варіант “бісова”.

Протилежною до нейтралізації є емпатизація - збільшення емотивності висловлювання при перекладі. На нашу думку, використання цієї трансформації при перекладі кіно-тексту спрямоване на підкреслення особливостей персонажів.

Приклад 3.23

PRICE Lucky bastard.

McDERMOTT Lucky Jew bastard

Пощастило виродку

Жидівському виродку

Так у наведеному вище прикладу використання емпатизації підкреслює шовіністичність персонажу “Американського психопата”, адже замість нейтрального варіанту “єврейський” перекладач обирає більш емоційно забарвлений, образливий варіант “жидівський”.

Яскравим прикладом застосування емпатизації для підкреслення мовлення персонажів є фільм “Ідіократія” [77], де деградація людей передається через вживання сленгу, жаргону та суржику української та російської:

Приклад 3.24

Who are the others? GORDON Another bunch of small timers.

Хто напарники?

Чергові дрібні сошки.

Приклад 3.25

Somebody here for you.

До тебе пацани.

В українському перекладі емпатизація за допомогою суржика стала популярним інструментом підкреслення неосвіченості та маргінальності певних персонажів. Зазвичай така трансформація застосовується при перекладі селян, психічно хворих або людей з низьким рівнем IQ, як у

героїв “Ідіократії”.

Під час проведеного аналізу не було виявлено описового перекладу, тобто експлікації. Цей факт пояснюється низкою причин, перша з яких — часові обмеження. Усі лексичні та семантичні лакуни були заповнені за допомогою ряду лексичних та лексико-семантичних трансформацій.

Серед аналізованих лексико-семантичних трансформацій високою продуктивністю відзначилися модуляція, 77 випадків (10,5%), та компенсація, 58 випадків застосування (7,9%). Решта трансформацій групи відзначилась низькою продуктивністю: нейтралізація — 3 випадки, емфатизація — 12, конкретизація — 4, генералізація — 8 випадків використання.

3.1.3 Лексико-граматичні трансформації

До основних трансформацій, які нам вдалось виявити, відносяться антонімічний переклад, компенсація та функціональна заміна.

Щоб зробити переклад більш влучним перекладачі вдаються до антонімічного перекладу. в його основі лежить принцип, що заперечення будь-якого поняття може бути прирівняне до утвердження семантично протиставленого йому протилежного поняття [47]. Така трансформація слугує граничною точкою смислового розвитку. Більшість трансформацій антонімічного перекладу в ілюстративному матеріалі базується на на формально-логічній категорії контрадикторності, таким чином елементи у мові перекладу не лише заперечують елементи мови оригіналу, а й протиставляються їм.

Приклад 3.26

Think the guy's a friendly?

Він не ворог?

Застосування антонімічного перекладу у наведеному прикладі зумовлене потребою у збереженні лаконічності та атмосфери, адже дослівний варіант “*Думаєш, цей хлопець дружній*” не лише не

співпадатиме з рухом губ персонажа, а й з великою ймовірністю звучатиме дивно, руйнуючи атмосферу напруженості. З аналогічних причин антонімічний переклад був застосований і в наступному прикладі:

Приклад 3.27

Did you mourn?

THOR We all did.

Ти сумував?

Не я один.

Дослівний переклад цієї фрази не є можливим оскільки в українській мові відсутні допоміжні дієслова, тому переклад довелось би розширити та компенсувати до фрази “*Ми всі оплакували*”, що знову ж розсинхровується з відеорядом та рухом губ персонажа.

Приклад 3.28

No news of Frodo?

Є новини від Фродо?

Останній приклад повністю міг би мати прямий переклад “*Немає новин від Фродо?*” чи “*Від Фродо нема новин?*”, оскільки є досить лаконічним та використовує структуру питому в українській мові. Так, можемо стверджувати, що перекладацька трансформацію тут є виключно вибором перекладача.

Функціональна заміна або пошук функціонального відповідника використовується, певну фразу в мові оригіналу необхідно перекласти видозміненою фразою або іншими лексичними відповідниками, які не порушуватимуть мовних норм мови перекладу.

Приклад 3.29

Terms: cash on delivery, up to, but not exceeding one eighth of total profit, if any.

Розрахунок на місці. Максимум одна чотирнадцята прибутку.

Оскільки дослівний переклад фрази “*cash on delivery*” українською

неможливий, перекладач вимушений підбирати відомий українському глядачеві відповідник “*Розрахунок на місці*”. Застосуванні функціональної заміни вимагає і наступна конструкція:

Приклад 3.30

SAM Anything? FRODO

Nothing.

Сем: Щось бачиш? Фродо: Нічого

Приклад 3.31

And who's that?

GANDALF Myself, Mr. Baggins!

І хто ж це?

Я сам, містер Беггінс.

Також застосування функціональної заміни в міру відсутності подібної конструкції в мові перекладу вимагає зворотній займенник “*Myself*”.

Аналізуючи переклад еліптичних конструкцій в українськомовних фільмах ми натрапили на численні випадки компенсації як лексично-семантичних компонентів, так і смислових відтінків.

Приклад 3.32

...you are shorter and wider than last we met.

BALIN Wider, not shorter. But sharp enough for the both of us.

Ти коротший і гладший, ніж востаннє був.

Гладший, не коротший. А смальцю в голові на обох нас.

У наведеному вище прикладі перекладач компенсує відсутню в українській мові фразеологічну одиницю “*sharp enough for the both of us*”, компенсуючи її схожим за значенням українським фразеологізмом “*А смальцю в голові на обох нас*”. Таким чином зберігається лексико-семантичний зміст, а також стилістика, які викликають в українського глядача таку ж реакції як і в англійського.

У комедії “Що ми робимо у тінях” Тайки Вайтіті [79] зустрічаємо приклад застосування компенсація задля збереження ритму у приказках перевертнів:

Приклад 3.33

Count to ten, human again.

Раз, два, три, людиною замри.

Приклад 3.34

Yeah, we're werewolves.

CLIFTON: Not swear-wolves.

Ми вовкулаки.

Небрехливі собаки.

Утім лексико-граматичні трансформації у перекладі еліптичних конструкцій в кіносценаріях вживались досить рідко. Нам вдалось виявити 58 випадків компенсації, лише 20 випадків антонімічного перекладу (2,7%) та 7 випадків застосування функціональної заміни (1%).

3.1.4 Граматичні трансформації

Українській та англійській мовам притаманні унікальні конструкції та елементи відсутні у іншій мові. Їх наявність додає труднощів роботі перекладачі. На допомогу приходять рад граматичних трансформацій, що дає змогу “одомашнити” кінофільм з точки зору граматичних конструкцій. Серед граматичних трансформацій застосованих для перекладу ЕК ми виявили сполучення речень, членування речень, додавання, опущення, граматичні заміни та синтаксичні перестановки.

Дость часто вживаною граматичною трансформацією при перекладі ЕК є об’єднання речень. Тобто прийом, коли синтаксична структура мови оригіналу відтворюється за допомогою сполучення двох або більше простих речень.

Приклад 3.35

Who is she? This woman you sing of?

Хто ця жінка, про яку ти співаєш?

Об'єднання двох речень зумовлено особливостями мови перекладу, оскільки українській мові не притаманне вживання підрядних речень, як окремих.

Протилежною трансформацією до об'єднання є членування речень. Для прикладу, ознака, що в мові оригіналу може бути описана одним реченням, при перекладі вимагає поділу на декілька. Інколи речення мови оригіналу може містити кілька відносно незалежних думок, які при перекладі доцільно розділити.

Приклад 3.36

Tall fellow, long grey beard, pointy hat.

Високий. З довгою сивою бородою. Гострим капелюхом.

Приклад 3.37

A famous blade, forged by the High Elves of the West.

Славетний клинок. Високі Ельфи Заходу кували.

Однією з найбільш вживаних граматичних трансформацій при перекладі ЕК у кіно-тексті є вилучення, тобто опущення семантично надлишкових елементів. Важливою умовою є непорушення адекватності при вилученні певних елементів. Часто вилучаються ті компоненти, які при відтворенні порушують нормативність мови перекладу. Ця трансформація сприяє ще більшій лаконічності конструкцій у мові перекладу.

Приклад 3.38

SMÉAGOL

And take it for me!

GOLLUM

For us...

SMÉAGOL

Yes, we, we meant for us...

Смегол: І я його заберу!

Голум: Ні, ми.

Смегол: Так, ми, ми його заберемо...

У наведеному прикладі спостерігаємо вилучення логічного компонента “соби”. Також при перекладі вилучається і фраза “*we meant*”.

Приклад 3.39

FRODO

We can't do this by ourselves, Sam. Not without a guide.

Самотужки нам не впоратись. Без провідника.

Приклад 3.40

A rather unfair observation as we have also developed a keen interest in the brewing of ales...

Та це зовсім не так, адже ще нас дуже цікавлять варіння елю ...

Протилежною до вилучення є трансформація додавання, тобто введення в текст перекладу елементів, відсутніх у тексті оригіналу. При перекладі ЕК часто поновлюється пропущений іменниковий чи дієслівний компонент.

Приклад 3.41

Frodo! Someone on the door!

Фродо! Хтось стукає в двері!

Українській мові непритаманна конструкція “Хтось у дверях”, що робить неможливим застосування дослівного перекладу та вимагає від перекладача дієслова. А “стукає” в повній мірі компенсує сенс. Тим часом збереження підмета в деяких випадках є виключно вибором перекладача:

Приклад 3.42

Not seen him for six months.

Я не бачив його півроку.

Зокрема у наведеному прикладі додавання займенника “Я” є вибірковим, оскільки конструкції, у яких він відсутній, наприклад, “*не бачив його півроку*” є питомими в українській мові.

Також досить часто, особливо з метою підкреслення загадковості персонажа, перекладачі вдаються до інверсії, тобто синтаксичної зміни розташування лексичної одиниці в реченні.

Приклад 3.43

One Ring to rule them all.

Перстень єдиний, щоб всі підкорити.

Наведена фраза належить персонажеві трилогії “Володар Перснів” чаклуну Гендальфу. Використання інверсії зумовлене потребою надати персонажу величності та загадковості та підкреслити стилістичні особливості жанру фентезі.

Граматичні відмінності мови оригіналу та мови перекладу зумовлюють використання численних граматичних замінів, адже певні частини мови не характерні, або зовсім відсутні в українській мові. Зокрема конверсія застосовується, коли певна частина мови з тим же семантичним значенням не може бути відтворена аналогічною частиною мови через її відсутність або непитомість у мові перекладу.

Приклад 3.44

Trouble sleeping?

Що? Не спиться?

В українській мові відсутній герундій, отож задля лаконічності та природності перекладач відтворює конструкцію “*Trouble sleeping?*” безособовим реченням “*Не спиться?*” та додає елемент “*Що?*” притаманний усному діалогічному мовленню в українській мові.

У наступних двох прикладах перекладач вдається до конверсії для збереження природності звучання.

Приклад 3.45

FRODO

What do you want?

STRIDER

A little more caution from you ...

Фродо: Чого вам треба?

Блукач: Щоб ти був уважний

Попри можливість перекладу фрази “*A little more caution from you ...*” дослівно “*Трохи більше уважності від тебе*” перекладач робить вибір на користь лаконічності більш природної для українського вуха фрази “*Щоб ти був уважний*”.

Приклад 3.46

The stars are veiled. Something stirs in the East ... a sleepless malice.

Зірок майже невидно. На сході щось коїться. І зло не спить.

Застосування перекладачем конверсії при перекладі речення “*a sleepless malice*” пояснюється відсутністю відповідника наділеного тим же значенням, що й “*sleepless*” в англійській мові. Адже використання наявного відповідника “*безсонний*” викличе у глядача перекладеної стрічку зовсім іншу реакцію, та й буде зовсім недоцільним.

Також з метою збереження природності речення на ряду з конверсією застосовуються синтаксичні перестановки в межах одного або кількох речень:

Приклад 3.47

I can't say I fancy elf maids myself. Too thin.

Мені власне ельфійки не подобаються. Дуже худі.

Часто зустрічаються граматичні заміни між вказівними займенниками, одніною та множиною.

Приклад 3.48

Bruce. We can trust Bruce Wayne.

Я довіряю Брюсу Уейну

У вищенаведеному прикладі наблюдаємо заміну між займенниками, таким чином відбувається зміщення фокусу від думки кількох людей (we) до особистої думки мовця. При цьому спостерігається втрата модальності за допомогою вилучення компоненту “*can*”.

Приклад 3.49

Tails... not so lucky.

Решка - справи кепські.

Граматична заміна однини множиною зумовлена відмінністю категорії числа в усталеному еквіваленті фрази “Heads and Tails”, що в українській однину в обох елементах фрази - “Орел і Решка”.

Цікаве вираження граматичної заміни між одниною і множиною знаходимо у наступному прикладі:

Приклад 3.50

Careful with these. We just had them sharpened.

Акуратно з цим. Нагострив щойно.

В оригінальній фразі категорія множини знаходить вираження у вказівному займеннику “*We*”, в той час як в українському перекладі займенник відсутній, натомість категорія однини передається особовим закінченням першої особи однини, тобто “я” — “*Нагострив*”.

Проаналізувавши граматичні трансформації, вжиті при перекладі ЕК в текстах сучасних англомовних кіноценаріїв, ми з'ясували, що ці трансформації співвідносяться наступним чином:

- 1) Вилучення було застосовано у 171 випадку, що складає 23,3% аналізованих одиниць;
- 2) Додавання - 79 випадків (10,8%);
- 3) Граматичні заміни - 31 випадок (4,2%);
- 4) Сполучення речень - 19 випадків (2,6%);
- 5) Членування речень - 9 випадків (1,2%).

Варто зазначити, що для перекладу еліптичних конструкцій

перекладачі часто комбінували різні трансформації, застосовуючи одразу кілька трансформації однієї або різних груп.

Приклад 3.51

As you requested, a glass of red wine.

Чарочка вина, як і замовляли.

При перекладі наведеного прикладу застосовано відразу три трансформацій: синтаксична перестановка - винесення частини “*As you requested*” у кінець речення; зміщення поняття “*glass*” до “*чарочка*”, та численні вилучення допоміжних частин мови оригіналу, а також граматична заміна узагальнено-особовим реченням “*як і замовляли*” разом із вилученням займенника “*you*”.

Приклад 3.52

A famous blade, forged by the High Elves of the West.

Славетний клинок. Високі Ельфи Заходу кували.

При перекладі цієї конструкції було застосовано калькування власної назви: “*High Elves of the West*” - “*Високі Ельфи Заходу*”; членування речень; граматична заміна стану дієслова з пасивного на активний та синтаксична перестановка компоненту “*forged*”.

Приклад 3.53

Who's Eyuwa?

Oh, only their deity. The Great Mother. The goddess made up of all living things.

Хто Ейва?

Це їхня богиня, та, що створила все живе, все, що вони знають.

У наведеному прикладі перекладач вдався до змішаного транскодування власної назви, вилучення речення “*The Great Mother*” та службових членів речення, додавання частини “*все, що вони знають*”, сполучення речень.

Приклад 3.54

And for what? A warm light for all mankind to share, and then to be reminded what real power is.

Навіщо? Ділитись світлом з людством, а тоді пригадати, що таке справжня влада.

Для перекладу наведених еліптичних конструкцій перекладач вдався до застосування синтаксичної перестановки, вилучення та граматичної заміни стану дієслова з пасивного на активний.

Приклад 3.55

Aragorn? This is Isildur's heir?

LEGOLAS

And heir to the throne of Gondor.

Арагорн? Ти нащадок Ісільдора?

Леголас: І нащадок трону Гондора!

У діалозі вище можемо спостерігати використання кількох видів транскодування: змішаного у перекладі імені “*Isildur*” та транслітерації у власній назві “*Gondor*”. Також застосована синтаксична перестановка, зумовлена граматичними відмінностями у вираженні приналежності: “*Isildur's heir*” та “*нащадок Ісільдора*”. Також була застосована граматична заміна займенника “*this*” займенником “*tu*”.

Приклад 3.56

Did they all come?

THORIN Aye. Envoys from all seven kingdoms.

Були всі?

Так. Посланці сімох королівств.

При перекладі наведеного діалогу були застосовані численні вилучення (допоміжного дієслова, займенника “*they*”, прийменника “*from*” та елемента “*all*”), синтаксична перестановка “*Did they all come?*” - “*Були всі?*”, модуляція, та калькування.

Приклад 3.55

Bebother and confusticate these dwarves!

Щоб поприщило цих гномів!

Цікавим є переклад фрази “*Bebother and confusticate these dwarves!*”. При аналізі слів “*Bebother*” та “*confusticate*” були виявлені суперечки, щодо походження цих слів, одні стверджують, що це реальні, але рідковживані слова, інші - що слова були придумані автором для комічного ефекту [65]. Тим не менш перекладом була дуже влучно підібрана фраза, яка компенсує комічність від алітерації звуків *b* та *c* в англійській мові алітерацією та асонансом звуків *n*, *u* та *o* в українській. При цьому можна стверджувати, що вибір фразеологізму є прикладом емпатизації та конкретизації цього прокльону.

Отже, можемо зробити висновок, що еліптичні конструкції в текстах англомовних кіносценаріїв та в українському перекладі представлені досить широко. Для їх відтворення застосовують ряд перекладацьких трансформацій, зокрема обрану нами класифікацію Н.В. Комісарова. Дана класифікація передбачає поділ на лексичні, лексико-семантичні, лексико-граматичні та граматичні трансформації. Виявлено часті випадки одночасного застосування кількох перекладацьких трансформацій різних груп.

3.2 Частота використання перекладацьких трансформацій при відтворенні еліптичних конструкцій в українському перекладі

У цьому розділі нами було проаналізовано особливості перекладу еліптичних конструкцій у текстах сучасних англомовних кіносценаріїв. Було обрано класифікацію перекладацьких трансформацій Н.В. Комісарова. Провівши аналіз 500 одиниць дослідження, що містять еліптичні конструкції, нами було виявлено наступні результати.

Найбільшою групою є граматичні трансформації — 42,2%, що була застосована для збереження адекватності перекладу, лаконічності та

співпадання реплік із відеорядом. З їх допомогою перекладачі штучно стискали та інколи розтягували текст, підлаштовували його під граматичні норми української мови та робили текст якомога легшим для сприйняття глядачем перекладеної стрічки.

Другими за частотою використання стали лексичні трансформації, їх кількість склала 30,3% випадків. За їх допомогою було перекладено велику кількість власних назв та родових понять, присутніх в еліптичних конструкціях. Вони застосовувались для заповнення лексичних лакун та відтворенні семантики певних лексичних одиниць.

Досить продуктивними були лексико-семантичні трансформації, які зустрічались у 23,9% аналізованих одиниць і допомагали локалізувати переклад, зберегти його еквівалентність та вплив на глядача. Такі перетворення знижували та підіймали градус емоційності, коли це було необхідно, замінювали одиницю мови, коли при перекладі виникали проблеми з соціокультурним підґрунтям, а також сприяли правельній реакції глядача на текст.

Найнижчою за продуктивністю відзначилась група лексико-граматичних трансформацій, що були вжиті при перекладі лише у 3,7%. Результати дослідження графічно відображені на Рисунку 2.1.

Перекладацькі трансформації

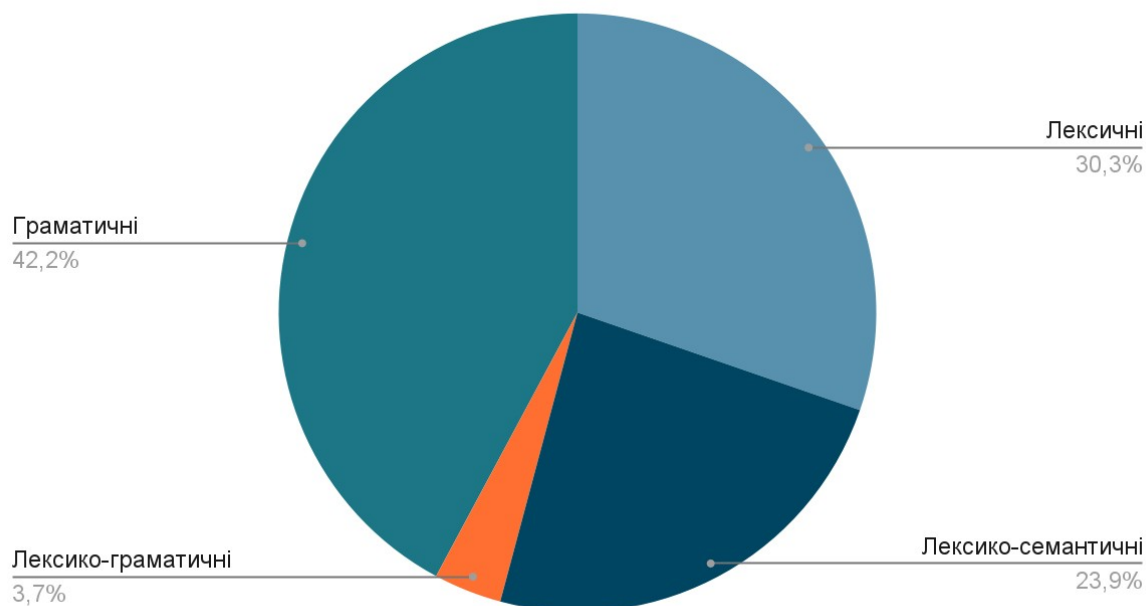

Рисунок 2.1 Відсоткове співвідношення перекладацьких трансформацій при перекладі еліптичних конструкцій в сучасній англомовних кіносценаріях

Відмінність між мовами оригіналу та перекладу зумовила потребу у стисненні оригінального тексту, найкраще це вдалося зробити за допомогою граматичної трансформації вилучення (23,3%). Практично вдвічі рідше перекладачам приходилось вдаватись до додавання лексичних елементів (10,8%). Значна частина називних еліптичних конструкцій була перекладена за допомогою калькування — 22,6%, високою продуктивністю для заповнення лексичних лакун в мові перекладу відзначилась трансформація транскодування, її відсоток склав 7,6%. На лексико-семантичному рівні багато еліптичних конструкцій було перекладено за допомогою модуляції (10,5%), її використання зумовлене неможливістю передати речення мови оригіналу аналогічною конструкцією в мові перекладу та потребою в смисловому розвитку. Досить багато еліптичних конструкцій було перекладено із застосуванням компенсації, тобто відновленні втрат, що не підлягають відтворенню в

мові перекладу (7,9%). За допомогою цієї трансформації в текстах кіносценаріїв компенсують зміст еліпсованого елемента та стиль твору оригіналу.

Застосування інших перекладацьких трансформації детально описано в попередньому підрозділі. Використання кожної з них складає не більше 5%. Отож ми можемо стверджувати, що вони вирізняються відносно низькою продуктивністю при перекладі еліптичних конструкції в англомовних кіносценаріях.

Детальне відсоткове співвідношення використання перекладацьких трансформацій кожної групи зображено на Рисунку 2.2. Трансформації, що відсотково складають менше 1% не підписані на діаграмі.

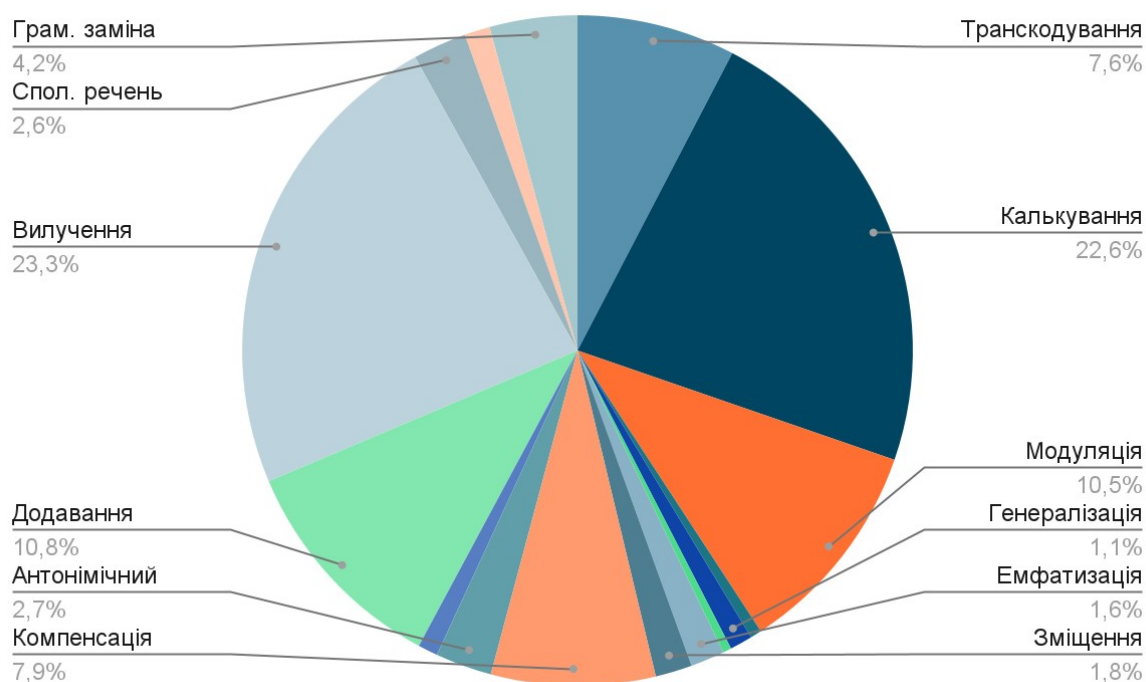

Рисунок 2.2 Відсоткове співвідношення перекладацьких трансформацій при перекладі еліптичних конструкцій в сучасний англомовних кіносценаріях

Таким чином, ми можемо стверджувати, що відсутність лексичних відповідників, соціальні та культурні відмінності, розбіжності у нормах

граматики двох мов зумовили використання численних перекладацьких трансформацій.

У розділі було проведено аналіз використання перекладацьких трансформацій за класифікацією Н.В. Комісарова для перекладу еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіноценаріїв та надано обґрунтування використання кожної із виявлених груп. Нами було з'ясовано, що найбільш продуктивною є група граматичних трансформацій. Досить високою продуктивністю відзначено лексичні та дещо нижчою — лексико-семантичні трансформації. Найрідше були застосовані лексико-граматичні перекладацькі трансформації.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

У третьому розділі ми зосередили увагу на особливостях перекладу еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв. Під час проведеного дослідження нами було проаналізовано специфіку перекладу 500 еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв.

Оскільки відтворенні кінотексту перекладач часто зіштовхується з труднощами, нами було розглянуто поняття перекладацьких трансформацій. За Карабаном В.І. перекладацькі трансформації є операціями, що мають на меті вирішення перекладацьких труднощів, та спрямовані на збереження повноцінності змісту оригіналу у тексті перекладу, та які засновуються на змінах формальних чи семантичних складових вихідного тексту шляхом збереження інформації, яку необхідно передати. Для проведення дослідження було застосовано класифікацію перекладацьких трансформацій, запропоновану Н.В. Комісаровим.

У результаті проведеного кількісного аналізу було з'ясовано, що найбільш часто для відтворення еліптичних речень застосовуються граматичні трансформації, які були виявлені при перекладі 42,2% одиниць дослідження. Високою продуктивністю в даній групі відзначились вилучення та додавання — 23,3% та 10,8% відповідно. Друге місце за частотою застосування займають лексичні трансформації (30,3%), які застосовувались переважно при перекладі загальних і власних назв. Серед лексичних трансформацій 22,6% припадають на трансформацію калькування та 7,6% на транскодування. Дещо рідше були застосовані лексико-семантичні трансформації — у 23,9% випадків. За допомогою модуляції було перекладено 10,5% аналізованих одиниць та 7,9% припадають на трансформацію зміщення. Група лексико-граматичних трансформацій була застосована при перекладі лише 3,7% еліптичних

конструкцій.

Підсумовуючи вищесказане варто зазначити, що англomовні фільми набувають шаленої популярності серед українських глядачів. Цей факт зумовлює потребу у якісному та адекватному аудіовізуальному перекладі, що у свою чергу підіймає інтерес фахівців перекладацької теорії та практики. Виявлене співвідношення використання перекладацьких трансформацій, а також їх комбінування при відтворенні еліптичних конструкцій в українському перекладі демонструє бажання перекладачів максимально не лише синхронізувати текст з відеорядом, а й максимально точно відтворити текст для українського глядача.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській дисертації на основі теоретичного узагальнення наукових праць нами було проведено аналіз, у якому було виявлено специфіку еліптичних конструкцій в текстах сучасних англомовних кіносценаріїв та їх відтворення в українськомовному перекладі. Мета роботи була досягнута та виконаний ряд завдань, поставлених у вступі.

Еліптичні конструкції належать до мовних засобів, широкоживаних в усіх сферах людської комунікації. Серед сучасних мовознавців питання еліптичних конструкцій є одним з найбільш обговорюваних. У першому розділі нами було проаналізовано підходи до тактування еліпсису видатними вітчизняними та зарубіжними мовознавцями. В результаті аналізу еліптичним конструкціям було надане робоче визначення: структурно неповні, проте семантично та логічно завершені речення. Мовознавцями було окреслено ознаки еліптичних конструкцій, серед яких: структурна неповнота, логічна завершеність та поновлюваність пропущеної частини.

В першому розділі також було розглянуто підходи до класифікацій еліптичних конструкцій за частиною мови вилученого компонента, за семантико-функціональним значенням, за кількістю еліпсованих елементів та за анафоричністю. Згідно з класифікацією за частиною мови еліпсис поділяють на номінальний, вербальний та кляузальний. За семантико-функціональним значенням виділяють ситуативний, граматичний, металінгвістичний та прагматичний еліпсис. За кількістю еліпсованих елементів еліптичні конструкції можуть бути одно-, дво- та багато частинними. Класифікація за анафоричністю опирається на наявність пропущених елементів еліптичних конструкцій у паралельних їм повних реченнях.

Також у першому розділі нами було окреслено специфіку

функціонування еліптичних конструкцій в сучасних англомовних кіносценаріях. Виявлено, що аналізовані конструкції виконують синтаксичну, стилістичну, комунікативну, прагматичну, смислеутворювальну та смислорозрізнявальну функцію. Еліптичні конструкції сприяють мовній компресії та легшому сприйняттю тексту глядачем, привертають читацьку або ж глядацьку увагу, викликають бажану реакцію, створюють необхідну атмосферу, роблять мовлення динамічним та природним.

Другий розділ нашої дисертації присвячений дослідженню кіносценарію, як особливого виду кіно-тексту, в результаті чого були окреслені обгрунтовані ознаки кіносценаріїв та їх текстуальні категорії, також нами було окреслено особливості кіноперекладу. Кіносценарій визначено як твір драматургії, призначений для подальшого втілення на екрані, що складається з вербальної та невербальної складових. Було з'ясовано, що кіносценаріям притаманні основні текстуальні категорії, серед яких антропоцентричність, зв'язність, членованість, багатоканальна інформативність, прагматичність та складний тип модальності.

Було виявлено відсутність однозначного трактування кіноперекладу, через суперечки щодо ототожнення кіноперекладу з аудіовізуальним перекладом та роглядом кіноперекладу як одного з видів аудіовізуального перекладу. Серед труднощів кіноперекладу виявлено наступні: часові обмеження, потреба в штучному стисненні або розширенні тексту, синхронізація реплік з рухом губ акторів та соціально-культурні відмінності. Також було з'ясовано, що переклад кіно відбувається у два етапи: на міжмовному та внутрішньомовному рівнях.

У третьому розділі було окреслено способи відтворення еліптичних конструкцій в сучасних англомовних кіносценаріях в українськомовному перекладі. Для аналізу було застосовано класифікацію перекладацьких трансформацій Комісарова В.Н. Проведене нами дослідження показало,

що більшість еліптичних конструкцій було перекладено за допомогою граматичних перекладацьких трансформацій, найбільш продуктивними з яких виявились додавання та вилучення. Значна частина еліптичних конструкцій, що містять власні та родові назви, була перекладена з використанням лексичних трансформацій. Задля подолання соціокультурних відмінностей були застосовані лексико-семантичні трансформації, найбільш уживаними виявились модуляція та компенсація. Найменш продуктивною виявилась група лексико-граматичних трансформацій.

Отже, враховуючи стрімкий розвиток кінематографу та попит на якісний український переклад, еліптичні конструкції в текстах англомовних кіносценаріїв залишаються актуальною темою для подальших досліджень. Дослідників може зацікавити дослідження еліптичних конструкцій на різних мовних рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аднони В.Г. Основы теории грамматики. Л.: Наука, 1964. 105 с.
2. Айрапетова И.Р. Эллиптическое предложение в тексте: Автореф. дис. канд.филол. наук. Москва, 1992.
3. Александрова В.Г. Когнитивно-грамматические особенности эллиптических конструкций. Нова філологія. Зб. наук. пр. Запоріжжя: ЗНУ, № 2 (22). 2005. С. 128-134.
4. Анисимова Е. Е. Паралингвистика и текст (к проблеме креолизованных и гибридных текстов). Вопросы языкознания. ИРЯ им. В.В. Виноградова, №1. 1992. С. 71–79.
5. Байдак Л. І. Еліпсис як реалізація категорії «компресії» на синтаксичному рівні. URL: http://www.rusnauka.com/2._SND_2007/Philologia/19157.doc.htm
6. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы фразеологии языка : пер. с франц. М. : Эдиториал УРСС, 2001. 394 с.
7. Бардина Н.В. Языковая гармонизация сознания. Одесса: Астропринт, 1997. 271с.
8. Бархударов Л. С. Структура простого предложения современного английского языка. Москва: ЛКИ, 2012. 200 с.
9. Берди М. Киноперевод: мало что от Бога, много чего от Гоблина. — Мосты Москва. 4 (8). 2005
10. Бернацкая, А. А. К проблеме «креолизации» текста : история и современное состояние. Речевое общение : специализированный вестник. Красноярский гос. ун-т; под ред. А. П. Сковородникова. – Вып. 3 (11). Красноярск, 2000. С. 105–110.
11. Бобрышева, И.Е. Лакуны в спектре межкультурного общения / И. Е. Бобрышева // Психолингвистика и межкультурное взаимопонимание: Тез. докл. X Всесоюз. симпозиума по психолингвистике и теории и

- коммуникации (Москва 3-6 июня 1991) М.: ИЯ АН СССР, 1991, с. 35 – 36.
12. Блох М.Я. Теоретические основы грамматики : учебник. 3-е изд., испр. Москва : Высшая школа, 2002. 160 с.
 13. Булаховський Л.А. Курс русского литературного языка. 5-е изд. / Киев: Радянська школа, 1952. Т.І. 575 с.
 14. Варламова А. А. Эллиптические конструкции в современном английском языке (на примере произведения Дж. Роулинг "Гарри Поттер и философский камень"). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. № 2 С. 19—22.
 15. Виноградов В. В. Основные вопросы синтаксиса предложения (на материале русского языка). Избранные труды. Исследования по русской грамматике. М. : Наука, 1975.
 16. Винокур Т.Г. Синонимия и контекст. Вопросы культуры речи. Вып. 5. М., 1964. С. 20 -44.
 17. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: КомКнига, 2007. 144 с
 18. Гедерим М.О., Глінка Н.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛІПТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ У АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТАХ «Молодий вчений» No 11 (87) Одеса. листопад, 2020 р.
 19. Греч Н. И. Практическая русская грамматика. СПб.: Изд-во Тип. СПб. Воспит. дома, 1827. 376 с.
 20. Гузеева К. А. Принципы выделения неполных предложений. Л., 1975. С. 127–132
 21. Додонов Б И. Классификация эмоций при исследовании эмоциональной направленности личности. Вопросы психологии. 1975. С 21-33.
 22. Долинин К.А. Стилистика французского языка. Л.: Просвещение, 1978. 343 с.
 23. Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного

- літературного мовлення. К.: Наук. думка, 1973. 288 с.
24. Зененко Н.В. Лексико-грамматическая специфика газетно-публицистического стиля речи: автореф. дис. ...канд. фил. наук. Москва. 2004. 16 с.
 25. Журавлев О. П. Звук и смысл. Москва, 1961. 23 с.
 26. Иванова И. П. История английского языка. Санкт-Петербург: Аваллон, 2006. 558 с.
 27. Карабан В. І. Перекладацькі лексичні трансформації. Переклад англійської науково-технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2002. С. 300–314.
 28. Кверк Р., Гринбаум С., Лич Дж., Свартвик Я.; Под ред. И. П. Верховской. Грамматика современного английского языка для университетов. Москва: Высш. шк. 1982. 391 с.
 29. Кириллова А. В. Особенности перевода эллиптических предложений на материале переводов драматургии А.Н. Островского. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ellipticheskie-predlozheniya-v-russkom-iangliyskom-yazykah/pdf>
 30. Кобков В. П. Замещение, опущение и совмещение как способы сжатия текста без утери информации. В помощь преподавателям иностранных языков. Новосибирск: Наука, 1974. Вып. 5. С. 70 – 73.
 31. Коваленко А.Я. «Науково–технічний переклад». 3–е вид., Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2007. 304с.
 32. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. пособ. Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
 33. Лайчук О.М. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ЕЛІПТИЧНИХ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ URL: <https://sites.google.com/site/philologyroundtable/categories/language-semantic-syntax-and-use/sucasnipidhodidotraktuvannaelipticnihrecenvsucasnijanglijiskijmovi>

34. Ларькина А. А. О лингвистических исследованиях эллипсиса во французском языке. Вестник Челябинского государственного университета. 2009. № 5. С. 67—72
35. Лекант П.А. Проблема неполных предложений в синтаксисе современного русского языка. Бийск, 1983. 93 с.
36. Лисенко Н.Ю. Когнітивно-комунікативний потенціал еліптичного речення в сучасному англійськомовному художньому дискурсі та шляхи його відтворення в українському перекладі. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/821/%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D.%D0%AE.%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%9C%D0%9F%D0%B0%2051-19.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
37. Ліпатов В. М., Гладуш Н. Ф. Еліптичні речення в англійській та українській мовах. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stfil_2014_3_16.
38. Ломтев Т. П. Основы синтаксиса современного русского языка. М. : Учпедгиз, 1958. 164 с.
39. Мацумото Д. Психология и культура. 1-е издание, СПб.: Питер, 2003. 720 с.
40. Мельник А. П. Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу. Наукові записки Національного університету "Острозька академія. Серія Філологічна. Вип. 58. Острог. 2015. С. 110-112"
41. Морозова К.І. СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫ ТИП И ПРАГМАТИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИК ЭЛЛИПСИСА ФРАНЦУЗСКО ЯЗЫКЕ СОПОСТАВЛЕНИ С АНГЛИЙСКИМ. дис. Морозовой К.І. д-ра фил. наук. Екатеринбург, 2005. 154 с.
42. Морозова (Назмутдинова) С. С. Принципы гармонизации смыслов

- креолизованного текста при переводе. III международные Бодуэновские чтения: И. А. Бодуэн де Куртенэ и современные проблемы теоретического и прикладного языкознания. (Казань, 23–25 мая 2006 г.) Казань, 2006. Т. 1. С. 99–101.
43. Мороховский А.Н. Стилистика английского языка (для ин-ов и фак-тов иностр. языков): Учеб. пособие. Киев: «Вища школа», 1984. 248 с.
44. Неустроев К.С. Способы выражения побуждения и воздействия (на материале современного английского языка): автореф. дис.... канд. филол. наук. Ростов н/Д, 2008. 22 с.
45. Назмутдинова С. С. Гармония как переводческая категория (на материале русского, английского, французского кинодискурса) : автореф. дисс. канд. филол. наук: / ПГТУ, 2008. 21 с.
46. Образцова Е. М. Еліптичне речення з позицій теорії семантикокогнітивного синтаксису. URL:
https://www.academia.edu/23461729/%D0%95%D0%9B%D0%86%D0%9F%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%95_%D0%A0%D0%95%D0%A7%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%97_%D0%9F%D0%9E%D0%97%D0%98%D0%A6%D0%86%D0%99_%D0%A2%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%87_%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%9E_%D0%9A%D0%9E%D0%93%D0%9D%D0%86%D0%A2%D0%98%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E_%D0%A1%D0%98%D0%9D%D0%A2%D0%90%D0%9A%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A3_Elliptical_Sentence_as_Viewed_from_the_Semantic_Cognitive_Syntax_theory?auto=download
47. Палійчук А.Л. Наративний код інтимізації. URL:
<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/932/3/dis.pdf>

48. Про кінематографію: Закон України від 13.01.1998 №9\98 Верховна Рада України. С. 114.
49. Радецька С.В., Каліщак Т.Т. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу: переваги та недоліки. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. 2016. Кн. 2. С. 81-84.
50. Романюк Ю. В. Граматичні процеси текстової компресії (на прикладі анафоричного еліпса): автореф. дис. канд. філол. наук: спец. «Балтійські мови» НАН України, Інститут української мови. К., 1996. 18 с.
51. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
52. Синтаксичні трансформації URL:
https://vuzlit.com/903899/sintaksichni_transformatsiyi
53. Слышкин, Г. Г. Ефремова. М. А. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа) М.: Водолей Publishers, 2004. 153 с.
54. Сорокин Ю. А., Тарасов Е. Ф. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция. Оптимизация речевого воздействия. Москва, 1990. С. 180–186.
55. Сургай, Ю.В. Киноязык как особая сигнификативная система. Наука и инновации 21 века: материалы VII открытой окружной конф. молодых ученых. (Сургут 23–24 ноября 2006 г.) Сургут: СурГУ, 2007. С. 237–239.
56. Томенюк О. С. Когнітивний підхід до аналізу мовних явищ. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич 2015. № 11. С. 141—146.
57. Усманов У. Неполные предложения в английской диалогической речи: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Киев, 1983.
58. Федоров А.В. Основы общей теории перевода

- (лингвистические проблемы): Для ин - тов и фак. иностр. яз. Учебное пособие – М.: Высшая школа, 1983. – 303 с.
59. Цыбина Л. В. Языковые и неязыковые средства актуализации эмоции «гнев» в кинематографическом дискурсе (гендерный аспект): на материале английского языка : дисс. канд. филол. наук. МГУ им. Н.П. Огарева. Москва, 2005. 197 с.
 60. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
 61. Шендельс Е. И. Имплицитность в грамматике. Труды МГПИИЯ им. М.Тореза. вып. 112. 1977. С. 109-120.
 62. Шумар М. Еліптичні конструкції URL: <https://www.academia.edu/35367466/%D0%95%D0%BB%D1%96%D0%BF%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97>
 63. Якобсон Р. Избранные работы. 1-І.: Прогресс, 1985. 454 с.
 64. Ярцева В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь. М.: Советская Энциклопедия. 1990. 685с.
 65. Bebother and confusticate. URL: <https://www.italki.com/ru/post/question-202244>
 66. Eco, U. Towards a Semiotic Inquiry into the Television Message. Working Papers in Cultural Studies. University of Birmingham. 1972. P. 103-121.
 67. Elliptical Sentences. URL: <http://the-language-cru.blogspot.com/2013/05/elliptical-sentences.html>
 68. Halliday M. A. K. Some Grammatical Problems in Scientific English. Australian Review of Applied Linguistics: Systemic Functional Studies. 1999. Series 5, 6. P. 13–37.
 69. Guiraud P. La syntaxe de stylistique française. Paris, 1969. 211 p.

70. Quirk R., Greenbaum S., Leech G., Svartvik J. A Grammar of Contemporary English. London: Longman Group LTD., 1973. 1120 p .

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

71. Boyens, P., Toro, G., Jackson, P., & Walsh, F. THE LORD OF THE RINGS The Fellowship of the Ring, 2001. URL: <https://list-english.ru/pdf/scripts/LordoftheRings1-FOTR.pdf>
72. Cameron J. Avatar, 2009. URL: <https://www.studiobinder.com/blog/avatar-script-screenplay-pdf-download/>
73. Coen E. & Coen J. Fargo, 1996. URL: <https://list-english.ru/pdf/scripts/fargo.pdf>
74. Jackson, P. The Hobbit: An Unexpected Journey 2015. URL: <https://bulletproofscreenwriting.tv/lord-of-the-rings-hobbit-screenplay-download/>
75. Jackson, P. The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring, 2001. URL: <https://bulletproofscreenwriting.tv/lord-of-the-rings-hobbit-screenplay-download/>.
76. Jackson, P. The Lord of the Rings: The Two Towers, 2002. URL: <https://bulletproofscreenwriting.tv/lord-of-the-rings-hobbit-screenplay-download/>
77. Judge M. Idiocracy, 2006. URL: https://www.scripts.com/script/idiocracy_10605
78. Nolan C. The Dark Knight, 2008. URL: <https://www.scriptsug.com/script/the-dark-knight-2008>
79. Waititi T. What We Do in the Shadows, 2014. URL: <https://thescriptlab.com/wp-content/uploads/scripts/36086-What-We-Do-in-the-Shadows-final-script-by-Jemaine-Clement-and-Taika-Waititi.pdf>
80. Whedon J., The Avengers, 2012. URL:

<https://list-english.ru/pdf/scripts/sdsds.pdf>

**ДОДАТОК А. Способи перекладу еліптичних конструкцій в текстах
сучасних англомовних кіносценаріїв**

	Приклади еліптичних конструкцій	Українськомовний переклад	Спосіб перекладу
1.	Alright. We don't have that much left.	Просто у нас не так багато залишилось.	Вилучення, калькування
2.	Frodo For what? SAM The journey home.	Фродо: Для чого? Сем: Дороги додому.	Калькування
3.	Very close now. Very close to Mordor! No safe places here.	Ми майже прийшли. Мордор вже зовсім близько. Тут дуже небезпечно.	Модуляція, транскодування
4.	Quickly, now!	Швидше!	Калькування, вилучення
5.	No news of Frodo?	Є новини від Фродо?	Антонімічний переклад
6.	Too risky. Too risky. The thieves!	Небезпечно, ризиковано. Злодії!	Вилучення, калькування
7.	Mustn't waken them, mustn't ruin it now!	Тихо! Не можна їх будити! Не можна все зіпсувати!	Модуляція, додавання
8.	SMÉAGOL And they doesn't taste very nice, does they, Precious? GOLLUM No ...not very nice at all, my love.	А вони не дуже смачні, правда, Золотенький? Голум: Так... Вони такі гидкі на смак, мій любий.	Модуляція, антонімічний переклад, калькування
9.	SMÉAGOL And take it for me! GOLLUM (correcting) For us... SMÉAGOL Yes, we, we meant for us...	Смегол: І я його заберу! Голум: Ні, ми. Смегол: Так, ми, ми його заберемо...	Додавання, вилучення
10.	SAM (yelling) You	Ах ти брехлива жаба!Я	Додавання, модуляція,

	treacherous little toad! You miserable little maggot! Call me a liar! You're a liar!	тобі голову відірву! Це я брехун? Це ти брехун!	калькування
11.	FRODO We can't do this by ourselves, Sam. Not without a guide.	Самотужки нам не впоратись. Без провідника.	Вилучення, синтаксична перестановка
12.	One Ring to rule them all	Перстень єдиний, щоб всі підкорити	Синтаксична перестановка, модуляція
13.	My precious	Мій дорогесенький	Калькування
14.	It came to me. My own. My love...	Він прийшов до мене. Лише мій. Мій любий...	Калькування
15.	... whispers of a nameless fear.	...шепіт невимовного жаху.	Калькування, модуляція
16.	A Hobbit... Bilbo Baggins of the Shire	Хоббіт... Більбо Беггінс із Ширу	Транскодування
17.	Lost! Lost! My Precious is lost!	Зник! Мій дорогесенький зник!	Вилучення, калькування
18.	The 22-nd day of September by Shire-reckoning.	Двадцять другий день вересня 1400 року за літочисленням Уділу.	Калькування, транскодування
19.	Bag End, Bagshot Row, Hobbiton, Westfarthing, the Shire, Middle-earth. The Third Age of this world.	Торбин Вузол, Дірчастий провулок, Хоббітон, Західна Чверть, Уділ, Середзем'я. Третя епоха цього світу.	Калькування, транскодування
20.	Now, where to begin?	Із чого почати?	Вилучення, калькування
21.	Frodo! Someone on the door!	Фродо! Хтось стукає в двері!	Транскодування, калькування
22.	A rather unfair observation as we have also developed a keen interest in the	Та це зовсім не так, адже ще нас дуже цікавлять варіння елю	Вилучення, модуляція, конверсія, калькування

	brewing of ales...	...	
23.	Frodo! The door!	Фродо! Двері!	Транскодування, калькування
24.	To tell you the truth, Bilbo's been a bit odd lately. I mean, more than usual.	Правду кажучи, останнім часом Більбо дивно поводить. Тобто, дивніше ніж зазвичай.	Калькування, синтаксична перестановка
25.	FRODO Gandalf ... I'm glad you're back. GANDALF So am I, dear boy...so am I.	Фродо: Гендальф, я радий, що ти повернувся. Гендальф: Я теж, мій хлопчику.	Транскодування, калькування, вилучення
26.	One hundred and eleven years old, who would believe it?	111 років, навіть не віриться!	Вилучення, калькування
27.	Tea? Or maybe something a little stronger...	Чаю? Чи чогось міцнішого?	Вилучення
28.	Not much for Afters, I'm afraid.	Але для десерту замало.	Модуляція, антонімічний переклад, вилучення
29.	I could make you some eggs if you'd like? GANDALF Just tea, thank you.	Посмажу яєчню, якщо ти... Гендальф? Гендальф: Лише чаю.	Конкретизація, додавання, вилучення
30.	No, No... the big one... the big one!	Ні, ні. Не цю... Бери більшу!	Калькування, додавання, антонімічний переклад
31.	BILBO You will keep an eye on Frodo, won't you? GANDALF Two eyes.	Більбо: Наглядатимеш за Фродо одним оком? Гендальф: Навіть двома	Генералізація, калькування
32.	BILBO I've thought up an ending	Я придумав закінчення для книги: Жив він	Калькування, додавання

	for my book... “And he lived happily ever after to the end of his days.” GANDALF I'm sure you will, my dear friend.	довго і щасливо, до кінця життя. Гендальф: Так воно і буде, друже мій.	
33.	Bilbo's ring.	Перстень Більбо.	Синтаксична перестановка, транскодування
34.	Old Toby. The finest weed in the Southfarthing!	Старий Тобі. Найкращий тютюн у Південній Чверті.	Калькування, транскодування, модуляція
35.	There's been some strange folk crossing the Shire. Dwarves, and others of a less than savoury nature	Дивні подорожні проходять через Уділ. Гноми, та інші менш приязні.	Модуляція, калькування, вилучення
36.	Can you see anything? FRODO Nothing ...	Хоч щось бачиш? -Нічого.	Синтаксична перестановка, калькування
37.	It's some form of Elvish. I can't read it. GANDALF There are few who can ...	Схоже, ельфійською. Я не прочитаю. Гендальф: Мало хто може	Калькування
38.	What did you hear? Speak! SAM Nothing important ..	Що ти чув? кажи! Сем: Нічого важливого...	Калькування
39.	I heard a good deal about a ring ... and a Dark Lord. And something about the end of the world, but...	Трішки про Темного Володаря... про Перстень... про кінець світу, але...	Калькування, вилучення, синтаксична перестановка
40.	They're going to the harbour beyond the White Towers. To the Grey Havens.	Вони йдуть до пристані за Білими Вежами. У Сіру Гавань.	Калькування
41.	SAM	Сем: Вони залишають Середзем'я.	Калькування

	They're leaving Middle-earth. FRODO Never to return.	Фродо: І ніколи не повернуться	
42.	SARUMAN Are you sure of this? GANDALF Beyond any doubt.	Саруман: Ти впевнений в цьому? Гендальф: Поза сумнівом.	Калькування, вилучення
43.	You did not seriously think a Hobbit could contend with the will of Sauron? There are none who can.	Ти справді думаєш, що Хоббіт може протистояти волі Саурона? На це ніхто не здатний.	Калькування, транскодування, граматична заміна
44.	SAM He said...“Don't you leave him, Samwise Gamgee.” (looks at Frodo intently) And I don't mean to	Він сказав: “Не залишай його Сем”юс Гемджі”. І я не збираюсь	Калькування, транскодування
45.	PIPPIN And some cabbages ... and those three bags of potatoes that we lifted last week. And the mushrooms the week before.	І капуста... і три мішки картоплі, які ми взяли минулого тижня. І гриби, які позаминулого.	Калькування, вилучення
46.	SAM Anything? FRODO Nothing.	Сем: Щось бачиш? Фродо: Нічого	Калькування, додавання
47.	FRODO Where is the nearest crossing? MERRY The Brandywine bridge ... twenty miles.	Фродо: Де найближча переправа? Мері: Міст Брендівайн... тридцять кілометрів	Калькування, зміщення, транскодування

48.	There's talk of strange folk abroad ... can't be too careful.	Чув в наші краї завітали дивні мандрівники. Обережність не завадить	Модуляція, додавання, конверсія
49.	Not seen him for six months.	Я не бачив його півроку.	Додавання
50.	There is no life here in the void ... only cold ... only death.	У порожнечі немає життя... лише смерть.	Вилучення
51.	FRODO What do you want? STRIDER A little more caution from you ...	Фродо: Чого вам треба? Блукач: Щоб ти був уважний	Конверсія, вилучення
52.	FRODO Where are you taking us? STRIDER Into the Wild.	Фродо: Куди ти ведеш нас? Блукач: У дикі землі	Калькування
53.	SAM But where is he leading us? STRIDER stops, casts a glance back at SAM. STRIDER To Rivendell, Master Gamgee ...	Сем: Куди він нас веде? Блукач: У Рівендел	Калькування, транскодування, вилучення
54.	FRODO Who is she? This woman you sing of?	Хто ця жінка, про яку ти співаєш?	Калькування, сполучення речень
55.	The Elf-maiden who gave her love to Beren, a mortal.	Ельфійка, що віддала своє серце Берену, смертному	Калькування, транскодування
56.	Oh, that's nice ... ash on my tomatoes!	Всі помідори у попелі	Вилучення, синтаксична перестановка

57.	Packed already?	Вже зібрався?	Синтаксична перестановка
58.	Still sharp	Досі гострий	Калькування
59.	But no more than a broken heirloom.	Лише зламана реліквія.	Вилучення, калькування
60.	The doom of man!	Прокляття людей!	Калькування
61.	Aragorn? This is Isildur's heir? LEGOLAS And heir to the throne of Gondor.	Арагорн? Ти нащадок Ісільдора? Леголас: І нащадок трону Гондора!	Синтаксична перестановка, транскодування, калькування
62.	Look at me! What did you see? A tree ...	Гендальф: На мене глянь! Скажи, що ти бачив? Піпін: Дерево...	Синтаксична перестановка, додавання
63.	The stars are veiled. Something stirs in the East ... a sleepless malice.	Зірок майже невидно. На сході щось коїться. І зло не спить.	Синтаксична перестановка, конверсія
64.	BILBO All of them at once, I suppose?	Усе це водночас, мабуть.	Калькування, модуляція
65.	I'm looking for someone to share in an adventure. BILBO An adventure?	Я саме збираю компанію для однієї пригоди. Для пригоди?	Модуляція, додавання
66.	Nasty, disturbing, uncomfortable things.	Клопіт, морока, чистий головний біль.	Граматична заміна, модуляція
67.	Make you late for dinner!	Не поїси вчасно!	Антонімічний переклад, вилучення, додавання
68.	Beg your pardon?	Перепрошую?	Калькування, вилучення
69.	I shall inform the others. BILBO Inform the who?	Я повідомлю інших. Кого-кого?	Калькування, вилучення, додавання

70.	Tall fellow, long gray beard, pointy hat.	Високий. З довгою сивою бородою. Гострим капелюхом.	Вилучення, членування речень, калькування
71.	Dwalin, at your service.	Двалін. До ваших послуг.	Транскодування, калькування
72.	Bilbo Baggins, at yours.	Більбо...Бегінс... До ваших...	Калькування, транскодування
73.	Which way, laddie?	Кудюю, хлопче?	Калькування, модуляція
74.	He said there'd be food and lots of it. BILBO He said? Who said?	Він сказав буде їдло, і вдосталь. Він...він сказав? Хто він?	Емфатизація, вилучення
75.	Very good, this. Any more?	Дуже смачно. Ще є?	Конкретизація, вилучення
76.	Am I late? BILBO Late for what?	Я встиг? Встигли на що?	Антонімічний переклад
77.	...you are shorter and wider than last we met. BALIN Wider, not shorter. But sharp enough for the both of us.	Ти коротший і гладший, ніж востаннє був. Гладший, не коротший. А смальцю в голові на обох нас.	Калькування, емфатизація, компенсація
78.	The thing is, I don't know any of you. Not in the slightest.	Річ у тім, що я не знаю ні одного, ні другого з вас. Навіть близько.	Додавання, калькування
79.	Apology accepted.	Вибачення прийняте.	Калькування
80.	Careful with these. We just had them sharpened.	Акуратно з цим. Нагострив щойно.	Калькування, вилучення
81.	It's nice, this place.	А гарне житло.	Конкретизація, вилучення
82.	How many more are there. BALIN (O.S.) Not many.	А скільки вас ще? Небагато.	Додавання, калькування
83.	Oh, not my wine!	Це моє вино! Перепрошую!	Антонімічний переклад, додавання
84.	A little red wine for me, I	От червоного вина я	Додавання,

	think.	випив би.	калькування, вилучення
85.	As you requested, a glass of red wine.	Чарочка вина, як і замовляли.	Зміщення, синтаксична перестановка, вилучення
86.	Bebother and confusticate these dwarves!	Щоб поприщило цих гномів!	Емфатизація, калькування
87.	You hear that, lads?	Чуєте, хлопці?	Вилучення, калькування
88.	Axe or sword? What is your weapon of choice?	Меч? Сокира? Що вам до любові?	Членування речень, синтаксична перестановка, модуляція, калькування
89.	Thought as much.	Я так і знав.	Додавання, модуляція
90.	Did they all come? THORIN Aye. Envoys from all seven kingdoms.	Були всі? Так. Посланці сімох королівств.	Модуляція, вилучення, калькування
91.	...the reign of the beast will end. BILBO What beast?	...то звір доживе свій вік. Тобто, який звір?	Граматична заміна, калькування, додавання
92.	Airborne fire-breather, teeth like razors, claws like meathooks.	Летючий вогнедишець, кігті - гаки, зуби - бритви.	Калькування, вилучення
93.	but we're fighters. All of us, to the last dwarf.	Али ми бійці. Всі ми, до останнього гнома.	Калькування
94.	How many then? How many dragons have you killed?	А скількох? Скількох драконів ви вбили?	Калькування, вилучення
95.	That's why we need a burglar. BILBO A good one too.	Викрадача треба. І хорошого.	Вилучення, синтаксична перестановка
96.	An expert, I'd imagine. And are you?	Майстра, одне слово. А ти такий?	Функціональна заміна, додавання

97.	...funeral arrangements and so forth. BILBO Funeral arrangements?	І про похорон, як завжди. Про похорон?	Вилучення, калькування
98.	Terms: cash on delivery, up to, but not exceeding one eighth of total profit, if any.	Розрахунок на місці. Максимум одна чотирнадцята прибутку	Функціональна заміна, вилучення, калькування
99.	lacerations? Evisceration? Incineration?	Тельбушіння? Розчленування? Спопеління?	Емфатизація
100.	You alright, laddie?	Тримаєшся?	Вилучення, граматична заміна
101.	Very helpful, Fili.	Дуже тобі дякую, Бофур.	Функціональна заміна, додавання, вилучення
102.	A young hobbit who would have liked nothing better than to find out what was beyond the borders of the Shire.	Юного хоббіта, що понад усе хотів дізнатися, що там за межами його краю.	Калькування, генералізація, вилучення
103.	It appears we have lost our burglar. Probably for the best.	Здається, викрадач нас покинув, мабуть, на краще.	Синтаксична перестановка, калькування, модуляція
104.	After all, what are we? Merchants, miners, tinkers, toy-makers; hardly the stuff of legend.	Адже ми, ну хто ми такі? Крамарі, шахтарі, мідники, лялькарі, далеко не герої легенд.	Вилучення, калькування, модуляція
105.	There are a few warriors amongst us. BALIN Old warriors.	Декілька воїнів є поміж нас. Дуже древніх.	Емфатизація, вилучення
106.	Loyalty, honor, a willing heart;	Хоробро, гордо, охоче.	Грамматична заміна, вилучення
107.	A life that is worth more than all the gold in Erebor.	Життя, що варте більше за все золото Еребору.	Калькування, транскодування
108.	There is no choice, Balin. Not for me.	Нема вибору, Балін. Його нема.	Калькування, транскодування,

			вилучення, додавання
109.	Can't stop, I'm already late! WORRYWORT Late for what?	Відчіпіться! Спізнююсь! І куди ж це!	Вилучення, модуляція
110.	Oh, all this horse hair. I'm having a reaction.	Це все шерсть, у мене алергія.	Калькування, конкретизація
111.	Are there any? GANDALF What? BILBO Other wizards?	А є вони? Хто? Інші маги.	Калькування
112.	Not good! Not good at all!	Лихо! Страшне лихо!	Емфатизація, антонімічний переклад
113.	Witchcraft. But it is; dark and powerful magic.	Дія чарів. Так і є. Чорна могутня магія.	Калькування
114.	The old fortress? Show me.	Стара фортеця? Веди.	Калькування, вилучення
115.	Everything all right?	Щось сталося?	Функціональна заміна
116.	And who's that? GANDALF Myself, Mr. Baggins!	І хто ж це? Я сам, містер Беггінс.	Калькування, функціональна заміна, транскодування
117.	We had sixteen. Now there's fourteen.	Їх було 16, а тепер 14.	Сполучення речень, вилучення
118.	Something very big and possibly quite dangerous.	Дуже велике і, мабуть, небезпечне.	Вилучення, калькування
119.	What is it? KILI Trolls.	Що то? Тролі.	Калькування
120.	I think they're going to eat them, we have to do something. FILI Yes, you should.	Вони їх з'їдять. Треба щось робити! Так, роби.	Вилучення, функціональна заміна
121.	Twice like a barn owl, once like a brown owl?	Двічі сичем і один раз совою?	Зміщення, калькування
122.	Mutton yesterday, mutton today and blimey, if it don't	Баранина вчора, баранина сьогодні, і ви,	Калькування, додавання, вилучення

	look like mutton again tomorrow.	барани, напевно, й завтра принесете баранину.	
123.	Not enough fat on them.	Сала на них мало.	Синтаксична перестановка
124.	Might improve the flavor!	Що гадаєш, буде густіше?	Зміщення
125.	... everything tastes like chicken. TOM Except the chicken.	Усе на смак як курка. Крім самої курки.	Функціональна заміна, калькування
126.	What are you then, an oversized squirrel?	То хто ж ти є? Може здоровенна білка?	Калькування
127.	Might be enough for a pie!	Назбираємо на гуляш!	Зміщення, вилучення
128.	I meant with the seasoning.	Я маю на увазі помилку з приправами.	Вилучення, калькування
129.	Who's that? WILLIAM No idea.	Що це було? Якийсь дід.	Компенсація
130.	Where did you go to, if I may ask? GANDALF To look ahead.	Де ти дівся, дозволь запитати? Роздивлявся.	Калькування
131.	What brought you back? GANDALF Looking behind.	Чого ж вернувся? Про вас згадав.	Модуляція, компенсація
132.	Nasty business; still, they're all in one piece.	Паскудна історія, та принаймні всі цілі	Зміщення, калькування
133.	No thanks to your burglar.	Не завдяки викрадачу	Калькування, вилучення
134.	Since when do mountain trolls venture this far south? GANDALF Oh, not for an age. Not since a darker power ruled these lands.	Коли це тролі востаннє заходили аж на південь. Ще за минулої доби. За часів, коли пiтьма прийшла на цю землю.	Калькування, вилучення, граматична заміна
135.	And I hope you'll never have to. But if you do,	Надіюсь, не доведеться. А якщо й так - пам'ятай:...	Вилучення

	remember this:...		
136.	Nothing grows anymore, at least nothing good.	Не росте нічого, доброго тобто.	Калькування, вилучення
137.	Who did you tell about your quest, beyond your kin. THORIN No one.	Кому ти казав про цей похід крім рідні? Нікому	Калькування, зміщення
138.	they will outrun you! RADAGAST These are Rhosgobel rabbits! I'd like to see them try.	Вони наздоженуть! А це Росгобельські кролі! Хай спробують наздогнати.	Додавання, вилучення, транскодування, калькування.
139.	Do we follow it or no? FILI Follow it, of course!	Ми йдемо туди чи ні? Та звісно йдемо.	Калькування, синтаксична перестановка
140.	That's exactly what it is. A very powerful magic.	Саме так. Дуже сильні чари.	Вилучення, калькування
141.	The Valley of Imraldis.	Це Долина Імладріс.	Транскодування, калькування
142.	They will try to stop us. GANDALF Of course they will.	Гадаю навпаки. Так, ти правий.	Компенсація, вилучення
143.	They will try to stop us. GANDALF Of course they will.	Володаря зараз немає. Немає?	
144.	Strange for Orcs to come so close to our borders.	Дивно, що орки підійшли до наших кордонів.	Калькування
145.	I'm not really dressed for dinner. ELROND Well, you never are.	Хоча вбраний я не до вечері. Я не здивований.	Калькування, компенсація
146.	I can't say I fancy elf maids myself. Too thin.	Мені власне ельфійки не подобаються. Дуже худі	Вилучення, синтаксична перестановка, нейтралізація
147.	Not enough facial hair for me.	І волосся на обличчі замало.	Модуляція, граматична заміна, вилучення

148.	A famous blade, forged by the High Elves of the West.	Славетний клинок. Високі Ельфи Заходу кували.	Калькування, членування речень граматична заміна, синтаксична перестановка
149.	Moon runes? Of course; an easy thing to miss.	Руни місяця? Ну звісно, їх легко не помітити.	Синтаксична перестановка, калькування
150.	Time? For what? BALIN To find the entrance.	Час? На що? Відшукати вхід.	Калькування
151.	Nor for that matter am I	Власне так само, як і я.	Компенсація
152.	He didn't. I did.	Це не він. Це я.	Калькування, додавання
153.	A conjurer dabbling in black magic.	Фокусник, що бавиться чорною магією.	Калькування
154.	What is that? GALADRIEL A relic of Mordor.	Що це таке? Відгомін Мордору.	Калькування
155.	A Morgul blade.	Моргульський клинок.	Калькування, транскодування
156.	Made for the Witch-king of Angmar and buried with him.	Меч короля-відьмака з Ангмару, що похований разом з ним.	Вилучення, калькування, транскодування
157.	I have none.	А їх і немає.	Вилучення
158.	NICK FURY How long to get everyone out?	Скільки вам треба часу?	Додавання
159.	With me!	За мною!	Калькування
160.	How soon until you pull the plug?	І ви вимкнули струм?	Вилучення, модуляція
161.	Harnessing energy from space.	Знешкодження з космосу.	Модуляція, вилучення
162.	The Hawk? Up in his nest, as usual.	Сокіл? У гнізді, як завжди.	Калькування

163.	This place is about to blow. Drop a hundred feet of rock on us. He means to bury us. NICK FURY Like The Pharaohs of Odin.	Це місце скоро вибухне. І засипле нас Нік Ф'юрі Як колись фараонів.	Вилучення, калькування, транскодування
164.	Need these vehicles.	Ми беремо ці машини.	Додавання, модуляція
165.	THE FAMOUS BLACK WIDOW. Nothing but a pretty face.	Знаменита Чорна Вдова виявилось просто ще одним гарним личком.	Калькування
166.	LUCHKOV Who the hell is...	Ти. Слухай уважно.	Додавання, вилучення, модуляція
167.	Just you and me.	Тут тільки ми.	Додавання, модуляція
168.	BANNER What does Fury want me to do? Swallow it?	Що я маю із цим робити? Проковтнути?	Калькування, вилучення
169.	You ever been in a war, Councilman? In a firefight?	Ви бували на війні, Раднику? Перестрілці?	Калькування
170.	PHASE 2 isn't ready, our enemy is.	Фаза 2 не готова, а ворог готовий.	Калькування, додавання
171.	Y COUNCIL #2 You believe?	Ви вважаєте?	Калькування
172.	Trouble sleeping?	Що? Не спиться?	Додавання, антонімічний переклад, граматична заміна
173.	We've made some mistakes along the way. Some very recently.	Ми наробили помилок ці роки. Деяких - недавно...	Модуляція, вилучення
174.	STEVE You here with a mission, sir? NICK FURY I am.	У вас завдання? Це так.	Вилучення, модуляція
175.	STEVE Trying to get me back in the world? NICK FURY Trying to save it.	Повернути мене в світ? Врятувати світ.	
176.	Hydra's secret weapon.	Секретна зброя Гідри.	Синтаксична перестановка,

			транскодування
177.	Ten bucks says you're wrong.	Десять баксів, що здивує.	Калькування, модуляція
178.	I assume. Light her up.	Припустимо. Вмикай.	Граматична заміна, вилучення
179.	PEPPER How does it look? TONY Like Christmas, but with more... me.	Ну як воно? Як ялинка, лиш набагато більша.	Вилучення, модуляція, додавання
180.	Gotta go wider on the public awareness campaign.	Треба розгорнути широкомасштабну кампанію.	Вилучення, калькування, конверсія
181.	TONY My private elevator... PEPPER You mean OUR elevator?	Мій власний ліфт.. Тобто наш власний?	Вилучення, калькування
182.	Next building's gonna say 'Potts' on the tower. PEPPER On the lease.	На наступній вежі напишу твоє ім'я. І на контракті.	Вилучення
183.	Soon as possible.	Якнайскоріше	Дослівний переклад
184.	I'm going to take the jet to D.C. tonight. TONY Tomorrow.	Я ввечері лечу в Вашингтон. Вранці.	Модуляція
185.	Well, what if I didn't?	А якщо я...	Вилучення
186.	So, this Doctor Banner was trying to replicate the serum that was used on me? AGENT PHIL COULSON A lot of people were.	І цей доктор Беннер пробував відтворити мою сироватку? Не він один.	Вилучення, транскодування, антонімічний переклад
187.	Battle? Against the meager might of Earth?	Битву? Проти вбогою потуги землі?	Модуляція
188.	Glorious, not lengthy.	Славетну, але не довгу.	Додавання, дослівний переклад
189.	I was a king! The rightful king of Asgard!	Я був цар! Законний цар Асгарду!	Зміщення, транскодування
190.	Betrayed!	Зраджений!	Дослівний переклад
191.	Agent Romanoff. Captain Rogers.	Агент Романова. Капітан Роджерс.	Калькування, транскодування

192.	Did he ask you to sign his Captain America trading cards yet? STEVE Trading cards?	Казав вже тобі, щоб ти підписав картки з колекції? З колекції?	Генералізація
193.	What did it show you, Agent Barton? CLINT BARTON My next target.	Що ви бачили, Бартон? Наступну ціль.	Вилучення, калькування
194.	Tell me what you need. CLINT BARTON I'll need a distraction. (grabs his bow) And an eyeball.	Скажіть, що вам потрібно. Відвернення уваги. Очне яблуко.	Дослівний переклад, вилучення
195.	I mean, if it's not too much trouble.	Якщо не забагато мороки.	Вилучення
196.	Near mint, slight foxing around the edges, but...	Ні плямки, трохи пожовкли по краям, але...	Граматична заміна, компенсація
197.	Location?	Де саме?	Модуляція
198.	Not to men like you.	Не перед таким, як ти.	Модуляція
199.	The soldier. A man out of time.	Цей солдат - не зі свого часу.	Вилучення, сполучення речень
200.	Said anything? NATASHA Not a word.	Нічого не говорить? Ані слова.	Синтаксична перестановка
201.	What's the matter? Scared of a little lightning?	Що таке? Блискавки злякався?	Вилучення
202.	Think the guy's a friendly?	Він не ворог?	Антонімічний переклад
203.	Did you mourn? THOR We all did.	Ти сумував? Не я один.	Антонімічний переклад, компенсація
204.	I remember a shadow. Living in the shade of your greatness.	Я тень пам'ятаю. Життя в тіні твоєї величі.	Синтаксична перестановка
205.	I am a king! THOR Not here!	Я і є цар! Не тут!	Зміщення, дослівний переклад
206.	Shakespeare in the park?	Шекспірова мова?	Вилучення, додавання
207.	Thirty thousand feet, straight down in a steel trap. You get how that	30 тисяч футів падіння в сталеву пастку. Ясна ситуація?	Компенсація

	works?!		
208.	Built for something a lot stronger than you.	Будували для набагато дужчого ніж ти.	Дослівний переклад
209.	The mindless beast, makes play he's still a man.	Для тупого звіра, що прикидається людиною.	Дослівний переклад, вилучення
210.	To have the Tesseract, to have power, unlimited power.	Мати Тессеракт, мати владу, владу необмежену.	Транскодування, дослівний переклад
211.	And for what? A warm light for all mankind to share, and then to be reminded what real power is.	Навіщо? Ділитись світлом з людством, а тоді пригадати, що таке справжня влада.	Синтаксична перестановка, граматична заміна (стану), вилучення
212.	They will win him the earth. In return, I suspect, for the Tesseract.	Вони завоюють світ. Підозрюю, взамін на Тессеракт.	Вилучення транскодування
213.	Only major component he still needs is a power source. A high energy density, something to kick start the cube.	Ще потрібний компонент. Це потужне джерело. Високої енергощільності, щоб ним ... завести Куб.	Синтаксична перестановка, калькування
214.	When did you become an expert in thermonuclear astrophysics? TONY Last night.	Коли ти став фахівцем із термоядерної астрофізики? Учора.	Калькування,
215.	Finally, someone who speaks English.	Нарешті, зрозуміла мова	Вилучення, узагальнення
216.	I do! I understood that reference.	Ясно! Я розумію цю метафору.	Компенсація
217.	Is everything a joke to you? TONY Funny things are	Для тебе все жартики? Ти вгадав	Компенсація
218.	'A warm light for all mankind, Loki's jab at Fury about the cube	“Ділитися світлом з людством”- Локі сказав це Ф'юрі про куб.	Компенсація, транскодування, вилучення, додавання
219.	The Stark Tower? That big ugly (Tony gives him a look) ...building in New York?	Старк Вежа? Ця потворна ... будинок у Нью-Йорку?	Калькування

220.	But you can control it. TONY Because I learned how.	Але ж ви його контролюєте. Я навчився.	Вилучення
221.	BILCHSTEIM? You know; huge, scaly, big antlers. You don't have those?	Більснапи? Ну такі довгі, лускаті, мають роги. У вас їх нема?	Вилучення, калькування
222.	PRICE Lucky bastard. McDERMOTT Lucky Jew bastard	Пощастило виродку Жидівському виродку	Калькування, вилучення
223.	The voice of reason. The boy next door. And speaking of reasonable...	Голос розуму. Він каже правильні речі...	Вилучення, додавання
224.	Two Stoli on the rocks.	Дві водки з льодом.	Модуляція, генералізація
225.	JEAN Late? BATEMAN Aerobics class. Sorry. Any messages?	Ти спізнився? Я був на айробіці. Вибач. Хтось дзвонив?	Додавання, калькування, конверсія
226.	JEAN Oh, something. . romantic?	Побачення?	Модуляція
227.	Wear a dress. A skirt or something.	Носи сукню, спідницю або ще щось.	Калькування, сполучення речень
228.	Patrick, we should do it. BATEMAN (Removing his Walkman) Do...what. EVELYN Get married. Have a wedding.	Патріку, нам треба зважитись. На що? Одружитись.	Вилучення.
229.	Patrick, how thought-provoking.	Патріку, це примушує замислитись	Транскодування, додавання
230.	So why don't you just ask him for the money? Or your fucking wife, you know.	Чому ти не попросиш у нього? Чи у бісової дружини.	Калькування, нейтралізація
231.	Ya got the car?	Машина є?	Вилучення
232.	You want your own wife kidnapped?	Треба викрасти твою дружину?	Вилучення, синтаксична перестановка
233.	Thank you, hon. How's Fargo? JERRY Yah, real good.	Дякую, любий. Як там Фарго? Чудово.	Вилучення, транскодування

234.	Whatcha watchin' there? WADE Norstars.	Що дивишся? Гоферсів.	Реномінація
235.	WIFE Where are you going? SCOTTY Just out. Just McDonald's	Ти куди? У МакДоналдс	Вилучення
236.	I understand it's a lot of money - WADE A heck of a lot.	Я розумію, це великі гроші. Чималенькі.	Нейтралізація
237.	a process which had once favored the noblest traits of man... Now began to favor different traits...	Процес, що наділив людей найшляхетнішими рисами, тепер почав сприяти інакшим рисам.	Сполучення речень
238.	He was chosen primarily because of how remarkably average he is-- extremely average. In every category.	Пана Бауерса обрано за його видатну пересічність. Він надзвичайно посередній в усіх категорія.	Компенсація, конверсія, членування речень.
239.	The most average person in our entire Army.	Найпосередніша людина у всіх Збройних Силах.	Калькування, модуляція
240.	If successful, we believe humans could be stored in a dry freeze" indefinitely...	У разі його успіху, як ми вважаємо, людей можна буде зберігати необмежений строк.	Додавання, модуляція
241.	I ain't in the service. JOE Ohh, private sector...	Я не в армії. А, приватний сектор...	Калькування
242.	So what do you do? RITA A little of this, a little of that.	А чим займаєтесь? Усім по троху.	Модуляція, вилучення
243.	Hey, how's it going, man? JOE Not so good...	Як життя, друган? Не дуже добре.	Емфатизація
244.	Five shares is plenty. CHUCKLES Six shares.	На п'ятьох вистачить. На шістьох.	Вилучення, модуляція
245.	Make-up? DOPEY Yeah. To scare people. War paint.	Грим? Грим. Щоб лякати людей. Як індіанці.	Модуляція
246.	What kind of bank does	Що то за банк такий?	Вилучення

	that? GRUMPY A mob bank.	Мафіозний.	
247.	Who are the others? GORDON Another bunch of small timers.	Хто напарники? Чергові дрібні сошки.	Компенсація, вилучення, емфатизація
248.	One man or the entire mob?	Один він чи вся мафія?	Калькування
249.	Did you get mauled by a tiger? WAYNE A dog. A big dog.	Вас покусав тигр? Це був пес. Великий пес.	Додавання, калькування
250.	Batman has no limits. ALFRED Well, you do, sir.	Бетмен, він - всесильний. Але не ви, пане.	Антонімічний переклад
251.	My father's lucky coin.	Це батькова монета.	Вилучення
252.	Ceramic 28 caliber. Made in China.	Пластиковий. 28-й калібр. Китайський.	Зміщення, вилучення
253.	Lightly irradiated bills. Fancy stuff for a city cop.	Опромінені купюри. Вищий пілотаж для копа.	Калькування, вилучення
254.	And that flood light on top of M.C.U.?	А той прожектор на даху відділу.	Генералізація
255.	Another long night?	Ще одна важка ніч?	Зміщення
256.	They must have a revenue stream that's off the books. Maybe even illegal.	Він, напевно, приховує реальні прибутки. Або вони незаконні.	Додавання, граматична заміна
257.	Sure make backing out of the driveway easier.	Так набагато легше здавати назад.	Вилучення, синтаксична перестановка
258.	Rachel's told me everything about you. WAYNE I certainly hope not.	Рейчел все розповіла про вас. Маю надію, що не все.	Вилучення
259.	I don't know if they'll let us WAYNE They should!	Сумніваюсь, що дозволять. Дозволять!	Модуляція
260.	One fundraiser with my pals, you'll never need another cent.	Один фандрейзер з моїми друзями, і вам вистачить наперед.	Транскодування, антонімічний переклад
261.	The hell is this...?	А це нахріна?	Модуляція

262.	Moving all deposits to one secure location. Not a bank.	Перевести всі фонди в одне таємне місце. Не банк.	Калькування
263.	What you propose? THE JOKER It's simple. Kill the Batman.	Що пропонуєш? Все просто. Ми вб'ємо Бетмена.	Вилучення, додавання
264.	How much you want? THE JOKER Half.	Скільки хочеш? Половину.	Калькування
265.	Enough from the clown.	Дістав цей клоун.	Модуляція
266.	I knew the risks when I took this job, lieutenant. Same as you.	Я знав про ризик, коли йшов на цю роботу.	Вилучення.
267.	Without it landing.	На льоту.	Антонімічний переклад
268.	Hardened kevlar plates on a titaniumdipped fiber tri-weave for flexibility...	Тверді плити з кевлару на тришаровій пластині з титану, для гнучкості...	Калькування, синтаксична перестановка
269.	I found one. In Arizona.	Я знайшов літак. В Аризоні.	Компенсація, транскодування
270.	South Korean smugglers.	Корейські контрабандисти.	Вилучення
271.	Somebody here for you.	До тебе пацани.	Синтаксична перестановка, емпатизація
272.	How about alive?	А за живого?	Модуляція
273.	Turns to me and says 'why so serious?'	Повернувся і питає: "Чого ти такий серйозний?"	Граматична заміна, додавання
274.	This misunderstanding with the Gotham police force...	Це непорозуміння з міською поліцією...	Вилучення
275.	Just accidentally wasting it.	Ні, гаяли випадково.	Додавання, синтаксична перестановка
276.	How's the view from L.S.I.Holdings? Restricted.	А з офісу Л. С. І. Холдінг? Нічогосінько	Транскодування, модуляція

277.	Submarine. Like a submarine.	Субмарина, пане Вейн. Під водою.	Додавання, транскодування
278.	And the other device? FOX In place.	І де ж пристрій? Він на місці.	Калькування, додавання
279.	Where the hell are the cops? BODYGUARD Coming.	Де, чорт забирай, поліція. Вже їде.	Калькування, додавання
280.	I'm just assuming your client's cooperation with this investigation. As will everyone.	Я припускаю, що ваш клієнт сприятиме розслідуванню. Як і всі інші.	Граматична заміна, калькування
281.	but I'll give you my clients. All of them.	..але здам своїх клієнтів. Всіх чисто.	Модуляція
282.	Immunity, protection and a chartered plane back to Hong Kong.	Імунітет, захист і чартерний рейс у Гонг Конг.	Калькування, транскодування
283.	We have to fix real problem. Batman.	Корінь зла в іншому. Бетмен.	Модуляція, транскодування
284.	...849 counts racketeering, 246 counts fraud, 87 counts conspiracy murder...	849 випадків рекету, 246 випадків шахрайства, 87 змов з метою вбивства...	калькування, додавання
285.	549 criminals at once?!	549 злочинців за раз.	Калькування
286.	Are you up to it? (Dent smiles) You better be.	Ти готовий? Сподіваюсь.	Компенсація, вилучення
287.	Followed swiftly by you and me	За ними - ми з тобою.	Вилучення, граматична заміна
288.	Very droll. But very wrong.	Це влучно, але неправильно.	Калькування, сполучення речень
289.	But you do, Brian.	Так, Браяне, тільки тобі боятись треба.	Додавання, компенсація, транскрибування
290.	... people will die. Starting tonight.	Інакше щодня хтось вмиратиме. Від сьогодні.	Додавання
291.	Rachel Dawes- my oldest friend.	Рейчел Доус, моя найдавніша подруга.	Транскрибування

292.	I had one thing to say... the guy from those god-awful campaign commercials?	У мене вирвалось: “Це тип із жахливих рекламних роликів?”	Модуляція, калькування
293.	Nice slogan, Harvey.	Сильний слоган, Гарві.	Зміщення, транскрибування
294.	A little more optimistic.	Трошки оптимістичніше.	Дослівний переклад
295.	To the face of Gotham's bright future- Harvey Dent.	Гарві Дент - наш герой!	Вилучення, транскодування
296.	Any matches? RAMIREZ All three.	Є в базі? Усі троє.	Компенсація, дослівний переклад
297.	Where's the Commissioner? RAMIREZ City hall.	Де комісар? На роботі.	Модуляція
298.	No one in or out till I get there.	Нікого не впускати та не випускати.	Додавання, вилучення, компенсація
299.	Who gambles. And gets in deep with the sharks.	Вона грала на гроші. І залізла в борги.	
300.	A little fight in you. I like that.	Трохи норовлива. Я це люблю.	Модуляція
301.	Very poor choice of words...	Ти невдало висловився.	Модуляція
302.	Is Harvey-? BATMAN He's safe.	Гарві нормально? Вживе.	Компенсація, додавання, модуляція
303.	I was in Burma. A long time ago.	Колись давно я був і Бірмі.	Синтаксична перестановка, сполучення речень
304.	No. Fingerprints.	Так. Але відбитки.	Антонімічний переклад, додавання
305.	Not with their numbers. With yours.	Не в їхніх цифрах. А в ваших.	Дослівний переклад
306.	What are you building him now? A rocket ship?	Що ви йому зараз будете? Ракету?	Дослівний переклад, синтаксична перестановка, вилучення
307.	I want ten million a year. For the rest of my life.	Я хочу 10 мільйонів доларів на рік до кінця	Сполучення речень, додавання

		МОГО ЖИТТЯ.	
308.	Yes. Government telecommunications project.	Так. Система зв'язку для уряду.	Калькування
309.	Fair enough.	Логічно.	Модуляція
310.	Got one. Melvin White	Один є, Мелвін Вайт.	Транскодування, модуляція
311.	Bruce. We can trust Bruce Wayne.	Я довіряю Брюсу Уейну	Транскодування, граматична заміна (вказівний займенник)
312.	He must have friends. MARONI Friends? You met this guy?	У нього є друзі. Друзі? Ти бачив його?	Модуляція
313.	Tails... not so lucky.	Решка - справи кепські.	Модуляція
314.	You'd leave a man's life to chance? DENT Not exactly.	Довіриш людське життя випадку? Не зовсім.	Дослівний переклад
315.	Even the logs?	І щоденники?	Модуляція, вилучення
316.	What would you have me do? ALFRED Endure, Master Wayne.	Що мені робити? Триматись.	Калькування, вилучення
317.	He can make the choice no one else can face. The right choice.	Він здатний зробити вибір, неприйнятний для інших. Правильний вибір.	Граматична заміна, дослівний переклад
318.	I suppose they'll lock me up as well. Your accomplice.	Мене напевно теж кинуть за ґрати. Як спілняка.	Калькування
319.	He went down to the press conference RACHEL And just stood by?!	Він був на прес конференції. Я знаю, і мовчки стояв.	Додавання, компенсація
320.	That's the sacrifice he's making- to not be a hero. To be something more.	Він уже не герой. Він - щось більше.	Вилучення, модуляція
321.	Damage catastrophic.	Пошкодження катастрофічні.	Дослівний переклад
322.	Stand away! All of you.	Відступіть! Усі назад!	Синтаксична

			перестановка
323.	Back from the dead.	З царства мертвих.	Компенсація, вилучення
324.	Nothing. No matches on prints, DNA, dental.	Нічого. Немає відбитків, ДНК, відбитку зубів.	Дослівний переклад
325.	Harvey Dent never made it home. THE JOKER Of course not.	Гарві Дент не доїхав додому. Ще б пак.	Транскодування, компенсація
326.	Who did you leave him with? Your people?	З ким ви його залишили? З своїми людьми?	Дослівний переклад
327.	The good cop, bad cop routine?	Хороший копик, поганий копик.	Калькування, вилучення
328.	You've changed things. Forever.	Ти все змінив. Назавжди.	Дослівний переклад
329.	Then why do you want to kill me? THE JOKER Kill you?	Ти хочеш мене вбити. Ні, я цього не хочу.	Граматична заміна (тип речення), компенсація
330.	What would I do without you? Go back to ripping off Mob dealers?	Що я без тебе робитиму? Грабуватиму нещасних мафіозі?	Дослівний переклад, вилучення, додавання
331.	Their morals, their code... it's a bad joke. Dropped at the first sign of trouble.	Адже їхня мораль, їхній кодекс - посміховисько. Про них відразу забувають.	Модуляція, компенсація
332.	Then that's the one you'll have to break. To know the truth.	Саме його ти й порушиш. Щоб знати правду.	Дослівний переклад
333.	...you choose one life over the other. Your friend, the district attorney. Or his blushing bride-to-be.	Обирай між двома життями. Своім другом-прокурором і його милою нареченою.	Калькування
334.	You have nothing. Nothing to threaten me with.	Тобі нічим мені погрожувати.	Сполучення речень, вилучення
335.	He said he would go inside and replace them with	Він зайде всередину і замінить їх яскравими	Калькування

	bright lights. Like Christmas.	вогнями. Як на Різдво.	
336.	the Joker's gone... GORDON With Lau?	Джокер утік. Із Лау?	Дослівний переклад
337.	Did I bring this on us? On her?	Це я винен	Вилучення
338.	Rachel believed in what you stood for. What we stand for.	Рейчел вірила у вашу боротьбу. У нашу боротьбу.	Граматична заміна (члени речення)
339.	Two-face. Harvey two-face.	Дволиким. Гарві дволиким.	Калькування, транскодування
340.	No. No you're not. Not yet.	Ні. Не шкода. Ще ні.	Вилучення, дослівний переклад
341.	I like gunpowder. Dynamite...	Люблю динаміт. Порох...	Синтаксична перестановка
342.	Where are we going, sir? GORDON To get Reese.	Куди ми їдемо, пане? Різа брати.	Синтаксична перестановка
343.	Looking for? WAYNE Hospital admissions.	Ми шукаємо? Амбулаторних хворих.	Вилучення, калькування
344.	In the middle of the day? Not very subtle, Alfred.	Посеред дня. Це не скромно	Вилучення, калькування, транскодування
345.	The Lamborghini then. (watches Wayne go) Much more subtle.	Є ще Lamborghini . Значно скромніше.	Дослівний переклад
346.	Nothing on them. No immediate family members admitted to a Gotham hospital.	У них немає близьких родичів у жодній міській лікарні.	Вилучення, калькування
347.	Burns is clean... Zachary...	І в них нікого.	Компенсація, вилучення
348.	I didn't rig those charges DENT Your men. Your plan.	Я її не підривав. Це був твій план.	Вилучення, додавання
349.	That was a brave thing, you did. WAYNE Trying to catch the light?	Ви вчинили дуже сміливо. Проїхавши на червоне?	Компенсація, вилучення

350.	Think I should go to hospital? GORDON Not today, I wouldn't.	Може мені краще в лікарню? Ви що, не дивитесь новин?	Компенсація
351.	I thought you was...dead... DENT Half.	Я думав, ти мертвий. Напів.	Дослівний переклад
352.	Beautiful. Unethical. Dangerous.	Диво. Неетичне. Небезпечне.	Модуляція
353.	And high frequency generator/receiver.	І високочастотний генератор-приймач.	Калькування
354.	But at what cost?	Якою ж ціною?	Калькування, вилучення
355.	Land routes East?	Виїзди на схід?	Калькування
356.	Backed up for hours.	Довгі затори.	Компенсація
357.	The men you and Dent put away?	Тих, кого посадив Дент?	Вилучення, транскодування
358.	Those aren't people I'm worried about. GORDON You should be.	Вони мене не хвилюють. А даремно.	Компенсація
359.	Going to join your wife?	Їдеш до дружини?	Дослівний переклад, вилучення
360.	Lucky guy. But he's not. MARONI Who? Your driver.	Ти щасливець. А він - ні. Хто? Твій водій.	Додавання
361.	250, 52nd street.	52-га вулиця, 250.	Синтаксична перестановка
362.	She trusts you. Just like Rachel did.	Бо довіряє. Як довіряла Рейчел.	Вилучення, транскодування, компенсація
363.	Two minutes. Then you breach	Дві хвилини, далі - ми.	Компенсація, споучення речень
364.	Where's my family?! DENT Where my family died.	Де моя сім'я? Там, де загинула моя.	Дослівний переклад
365.	The tally is 196 votes against. (looks down) And	396 за, 140 проти.	Вилучення, компенсація

	340 votes for.		
366.	You know how I got these scars? BATMAN No. But I know how you get these	Знаєш звідки ці шрами? Ні. Але знаю, звідки ці.	Вилучення
367.	I was here. Trying to save her.	Я приїхав, щоб врятувати.	Модуляція, сполучення речень
368.	You're not going to hurt my family. DENT No, just the person you need most.	Не чіпай мою сім'ю. Ні, того, хто найдорожчий.	Вилучення, граматична заміна
369.	I'm sorry, Harvey. For everything.	Пробач, за все.	Вилучення, членування речень
370.	And the only morality in a cruel world is chance. Unbiased. Unprejudiced. Fair.	Єдина мораль у світі - випадок. Об'єктивний. Неупереджений. Чесний.	Вилучення, дослівний переклад
371.	We decided to act. We three.	Ми вирішили діяти. Усі троє.	Модуляція
372.	My turn.	Ще один.	Компенсація
373.	You don't have to GORDON Yes, I do.	Не треба дякувати. Ні, треба.	Антонімічний переклад
374.	The strong prey on the weak.	За тиждень до відльоту Томмі.	Компенсація
375.	Exor packs on!	Надягніть маски.	Компенсація
376.	They can fix a spinal, if you've got the money. But not on vet benefits, not in this economy.	Рани виліковні, коли є гроші. Але моєї пенсії навряд чи на це вистачить.	Грамаіччна заміна (членів речення), компенсація
377.	Check it out, man. Meals on wheels.	Поглянь-но сюди. Доставка піци.	Компенсація
378.	I will not succeed -- (pausing for effect) -- not with all of you.	Але мені не вдасться захистити вас всіх.	Додавання
379.	Hey, you're Jake right? Tom's brother?	Ти Джейк? Брат Тома?	Синтаксична перестановка, транскодування
380.	Here I am. Doing science.	Тож я тепер науковець.	Грамаіччна заміна (членів речення),

			сполучення речень
381.	Not bad.	Непогано.	Дослівний переклад
382.	How much lab training have you had? Ever run a gas chromatograph?	А ти пройшов лабораторний курс?	Вилучення, модуляція
383.	High school chemistry. But I ditched.	Я в школі жабу розтинав.	Додавання, компенсація
384.	Here, tomorrow, oh eight hundred.	Приходь завтра рівно о восьмій.	Додавання, модуляція
385.	Actually, we got lucky with him. GRACE Lucky?	Насправді нам пощастило із ним. Он як?	Компенсація
386.	But after -- how many years? -- relations with the indigenous are only getting worse.	А маємо що? Роки йдуть, а відносини з туземцями тільки гірші.	Додавання, синтаксична перестановка
387.	This is why we're here. Unobtainium.	Ось чому ми тут. Анобтаніум.	Транскодування
388.	No other reason.	Він єдина причина.	Антонімічний переклад
389.	How much link time have you logged? NORM Five hundred and twenty hours.	То скільки в тебе годин підготовки? Приблизно 520 годин.	Додавання, дослівний переклад
390.	Like -- an hour.	Нуль. Підручник читав.	Компенсація
391.	That's a gorgeous brain. Nice activity.	На диво гарний мозок. Така активність.	Додавання, модуляція
392.	Find out how I can force their cooperation, or hit 'em hard if they don't.	Дізнатись, як з ними співпрацювати, або вбити.	Граматична заміна (членів речення), модуляція, вилучення
393.	On paper.	Лише офіційно.	Компенсація
394.	I'll see you get your legs back when you rotate home. Your real legs.	Я влаштую так, щоб тобі повернули ноги. Твої ноги.	Вилучення
395.	Whatever you say, Doc.	Як скажете, док.	Калькування
396.	What about this one? Run,	А тепер, що робити?	Антонімічний

	don't run? What?	Тікати чи стояти?	переклад, вилучення
397.	Colonel's orders.	Такий наказ.	Генералізація
398.	This is sad. Very sad, only.	Це трагедія. Це дуже сумно.	Емфатизація, вилучення
399.	Your fault!	Твоя вина!	Дослівний переклад
400.	You have a strong heart. No fear.	Ти маєш сильне серце. Ти відважний.	Компенсація, антонімічний переклад
401.	But stupid! Ignorant like a child!	Але тупий! Дурний, як дитина!	Дослівний переклад
402.	Atokirina'. Seeds of the Great Tree -- very pure spirits.	Атокіріна. Насіння священного дерева. Це пречисті духи.	Калькування, членування речень
403.	What are you called? JAKE Jake Sully.	Як звешся? Джейк Саллі.	Транскодування
404.	I was a Marine -- uh, a warrior. Of the Jarhead clan.	Я з піхоти. Це як воїн клану Десанту.	Грамматична заміна (часу), калькування
405.	Jarhead clan? (he laughs) And that worked?	Клан Десанту? І повірили?	Калькування, компенсація
406.	We try to give them medicine and education. Roads!	Ми вже давали їм медицину, освіту. І дороги.	Вилучення
407.	- but she's the spiritual leader. Like a shaman.	Але вона - духовний лідер. Це як шаман.	Дослівний переклад
408.	Who's Eywa? Oh, only their deity. The Great Mother. The goddess made up of all living things.	Хто Ейва? Це їхня богиня, та, що створила все живе, все, що вони знають.	Транскодування, вилучення, додавання, сполучення речень
409.	Again.	Ще раз.	Модуляція
410.	The Hallelujah Mountains?	Що? Це гори Аллелуя?	Додавання, транскодування
411.	The legendary Floating Mountains of Pandora? Heard of them?	Це легендарні летючі гори Пандори. Чув про них?	Калькування, транскодування
412.	A clean kill. You are ready.	Чисте вбивство. Ти	Дослівний переклад

		готовий.	
413.	This is a place for prayers to be heard. And sometimes answered.	Це місце, де проказують молитви. І одержують відповіді.	Граматична заміна (членів речення), додавання
414.	The voices of our ancestors, who live within Eywa.	Голоси усіх наших предків.	Дослівний переклад, вилучення
415.	But this woman must also choose me. NEYTIRI She already has.	Вона теж повинна обрати мене. Так, вона згодна.	Граматична заміна (членів речення), модуляція
416.	Or what, Ranger Rick? You gonna shoot me?	А то що, герою війни? Застрелиш мене?	Компенсація
417.	Like the synapses between neurons.	Наче синапси поміж нейронами.	Дослівний переклад, калькування
418.	They're just. Goddamn. Trees.	Це лише чортові дерева.	Сполучення речень
419.	We understand them just fine. Thanks to Jake here.	Так, ми розуміємо їх. Звісно, завдяки Джейку.	Додавання, транскодування
420.	They're not going to give up their home -- they're not gonna make a deal. For what? Lite beer and shopping channel?	Вони не віддадуть свій дім і не приймуть угоду. Заради чого, заради пива?	Сполучення речень, вилучення
421.	It'll be humane. More or less.	Це буде гуманно. Більш менш.	Дослівний переклад
422.	Aaahh, crap. Not again.	Халепа.	Вилучення, модуляція
423.	Outcast. Betrayer. Alien.	Вигнанець. Зрадник. Чужий.	Калькування
424.	Time to fly.	Нам треба дещо зробити.	Компенсація
425.	When? MAX Oh six hundred tomorrow.	Коли? Рівно о шостій завтра.	Додавання
426.	Going up against gunships with bows and arrows...	Ми йдемо проти авіації з луками та стрілами.	Додавання, генералізація
427.	Yes! Night-time.	Так! Нічка.	Дослівний переклад

428.	Um, we're going to have a flat meeting in about ten minutes. VLADISLAV: Twenty.	У нас нарада мешканців за десять хвилин. Двадцять.	Дослівний переклад
429.	...very old and creepy.	Який старий, моторошний замок.	Додавання
430.	Which one, the red one?	Який? Червоний?	Вилучення, сполучення речень
431.	We are vampires, we don't put down towels. VIAGO [OFF/ON]: Some vampires do.	Ми вампіри. Вампіри не кладуть рушничків. А деякі кладуть.	Членування речень, емфатизація, компенсація
432.	Well, not serious ones.	Але ж не солідні.	Модуляція, вилучення
433.	Starting with a certain Deacon on...	І дехто на ім'я Дікон не виняток.	Компенсація, транскодування
434.	Well some - most of us are - a lot are.	Хоча, дехто із нас, більшість, саме такі.	Синтаксична перестановка
435.	To hell with it. I'm going to go.	Біс із ним. Поїду туди.	Компенсація
436.	Not sure about the waistcoat.	Не впевнений щодо жилета.	Дослівний переклад
437.	And voila, we are ready to go into town and party... WS VIAGO, DEACON AND VLADISLAV. VLADISLAV AND DEACON: Vampire style.	Ми готові піти до міста і гульнути... У вампірському стилі.	Дослівний переклад
438.	Just walking the streets.	Ми просто гуляємо.	Додавання, вилучення
439.	Five dollars, you can walk in.	П'ять баксів і двері відчинені.	Компенсація
440.	Obvious vampire.	Точно вампір.	Дослівний переклад
441.	How embarrassing.	Аж ніяково.	Калькування
442.	Perhaps you could bring some people to the house. DEACON [OFF]: Perhaps some virgins.	Можливо привела б кількох людей. Може незайманих.	Вилучення, калькування
443.	Any kind of preference, in	Є якісь побажання?	Членування речень,

	terms of gender or...	Стать? Ще щось...	модуляція
444.	Maybe some ladies.	Може жінку.	Граматична заміна (множини на однину)
445.	Perhaps a guy.	А може чоловіка.	Дослівний переклад
446.	One of each?	По одному?	Дослівний переклад, вилучення
447.	Any kind of age range? DEACON [OFF]: Young.	Побажання з віку? Молоді.	Дослівний переклад
448.	But not - not kids? DEACON: Not kids.	Але ж не діти? Не діти.	Дослівний переклад
449.	Eighteen to thirty?	Від вісімнадцяти до тридцяти?	Дослівний переклад
450.	Definitely younger than yourself.	Аби лиш молодші за тебе.	Вилучення, дослівний переклад
451.	The deal? DEACON: The dishes?	Нашу угоду? Щодо посуду?	Вилучення
452.	Oh, university, ja?	Університет, кажеш?	Додавання
453.	Great orgies. Twenty, thirty women.	Шалені оргії. Двадцять-тридцять жінок.	Емфатизація
454.	Burning everything. It was totally great.	Спалював і все таке.	Вилучення
455.	And this is Deacon. My overseas friend from Europe.	А це Дікон, мій іноземний друг з Європи.	Дослівний переклад
456.	I mean... who would have sex with her? I wouldn't.	Хто б із нею переспав? Я - ні.	Вилучення, компенсація
457.	Usually like it.	Зазвичай, так.	Компенсація
458.	This is not cool. Not cool.	Це не круто. Зовсім.	Дослівний переклад, модуляція
459.	Nick, why don't you use the front door? NICK: [Scoffs] Why would I?	Ніку, чому ти не скористався дверима? Нащо?	Компенсація
460.	Like, yeah. Geo databases. Yeah.	Так. Просторові бази даних.	Калькування

461.	Not exactly the same.	Не зовсім така.	Дослівний переклад
462.	Yeah, we're werewolves. CLIFTON: Not swear-wolves.	Ми вовкулаки. Небrehливі собаки.	Компенсація, зміщення
463.	Count to ten, human again.	Раз, два, три, людиною замри.	Компенсація
464.	What? TITLE [SUPERED]: For the coffin.	Що? Рахунок за перевезення труни.	Додавання
465.	...data about where things are. WOMAN: Oh, like, Google Map stuff?	Геобазы даних. Як Google Map?	Модуляція, вилучення
466.	The movie Twilight. Have you seen it?	Фільм "Сутінки". Дивились?	Дослівний переклад, калькування
467.	Yeah, I told her. VIAGO [OFF]: Who else?	Було таке. Кому ще?	Компенсація, дослівний переклад
468.	What's wrong with them? NICK: Ah, vampire eyes.	Що з ними не так? У мене вампірські очі.	Дослівний переклад, додавання
469.	It doesn't work on chips. Only works on things that already look like worms.	З картоплею не працює. Треба, щоб щось було схоже на хробаків.	Синтаксична перестановка, вилучення
470.	Maybe noodles. Do you want some noodles?	Стю, хочеш вермішелі?	Сполучення речень, додавання, вилучення
471.	I may have to penalise you. DEACON: (CONT'D) Perhaps another couple of years. Perhaps ten years.	Доведеться тебе покарати. Можливо на кілька років. Можливо на десять.	Дослівний переклад
472.	Like, one big circle just biting each other's dicks.	Тільки гризуть члени один одному.	Модуляція
473.	Off to bed please.	Ідіть спати.	Модуляція
474.	Who wouldn't?	А хто б не хотів?	Додавання, компенсація
475.	...coming from Petyr's room.	Кімната Петіра.	Вилучення, транскодування, синтаксична

			перестановка
476.	I know that guy actually. VLADISLAV [OFF]: You know him?	Я його знаю. Знаєш його?	Дослівний переклад
477.	Okay. The neighbours?	Ясно.	Компенсація
478.	Really nervous.	Я нервуюся.	Граматична заміна (членів речення), додавання, вилучення
479.	See what I'm seeing?	Бачиш те, що і я?	Дослівний переклад
480.	Not a smoke alarm in sight.	Немає пожежної сигналізації.	Вилучення, калькування
481.	Rule Number One, smoke detectors.	Правило номер 1: детектори диму.	Дослівний переклад
482.	Rule Number Two, maybe not so many barbecues inside.	Друге: не варто смажити барбекю у приміщенні.	Дослівний переклад, вилучення
483.	Drunk guy.	Він п'яний.	Синтаксична перестановка, граматична заміна (членів речення)
484.	Anything else in here, Minogue?	Ще щось?	Вилучення
485.	And no smoke detectors again, are there?	І тут детекторів немає?	Вилучення
486.	They have burnt the edges. VIAGO [OFF]: Like a treasure map or something.	Підпалили краї. Наче на мапі скарбів.	Вилучення, калькування
487.	Oh the, um, the - the Cathedral of Despair. VIAGO: Oh, the location...	Собор Відчаю.	Калькування, вилучення
488.	Difficult battle.	Важкий бій.	Дослівний переклад
489.	Are you coming or not? VLADISLAV: Not.	Ідеш чи ні? Ні.	Дослівний переклад
490.	This undead party.	Це вечірка для померлих.	Граматична заміна, синтаксична перестановка

491.	Just going out. NICK: Going outside for a cigarette.	Ми йдемо за цигарками.	Вилучення, додавання
492.	You will not eat Stu, and you will not eat the camera guy. Maybe one camera guy.	Ви не з'їсте Стю і не з'їсте цього оператора, Може того...	Вилучення, транскодування